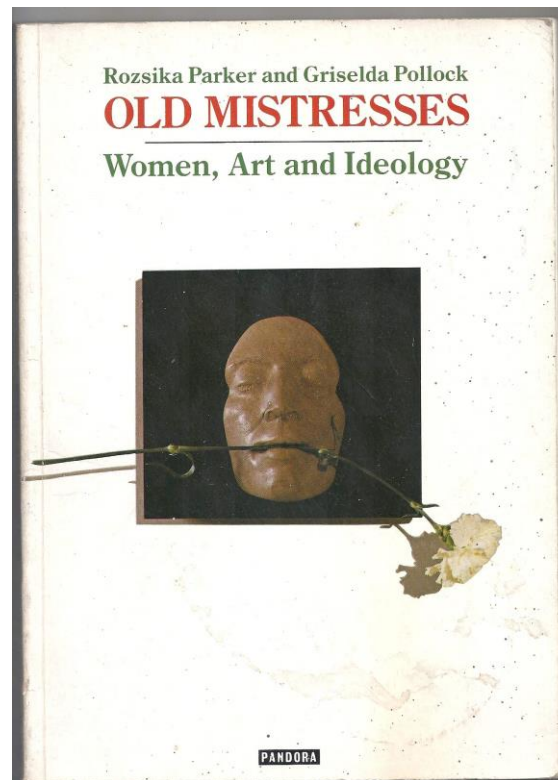

PŘEHLI
MGR. MGA. ADÉLA KUČERA MALEDOVÁ

ZENVY

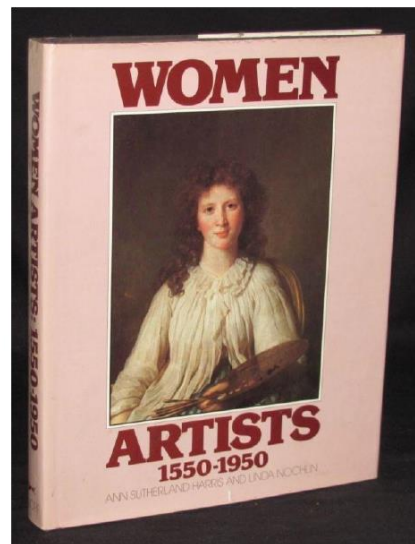
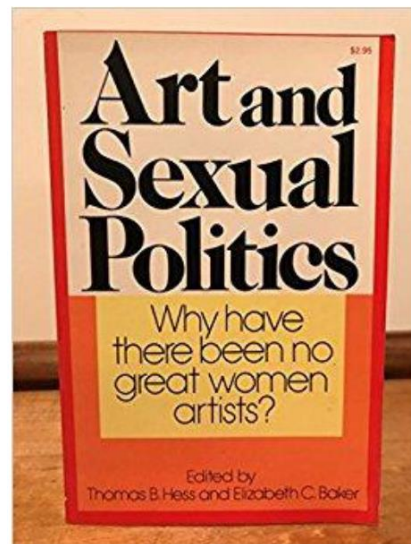
**SYSTÉM UMĚNÍ
MARGINALIZUJE
ŽENY**

**FEMINISTICKÉ
DĚJINY UMĚNÍ**

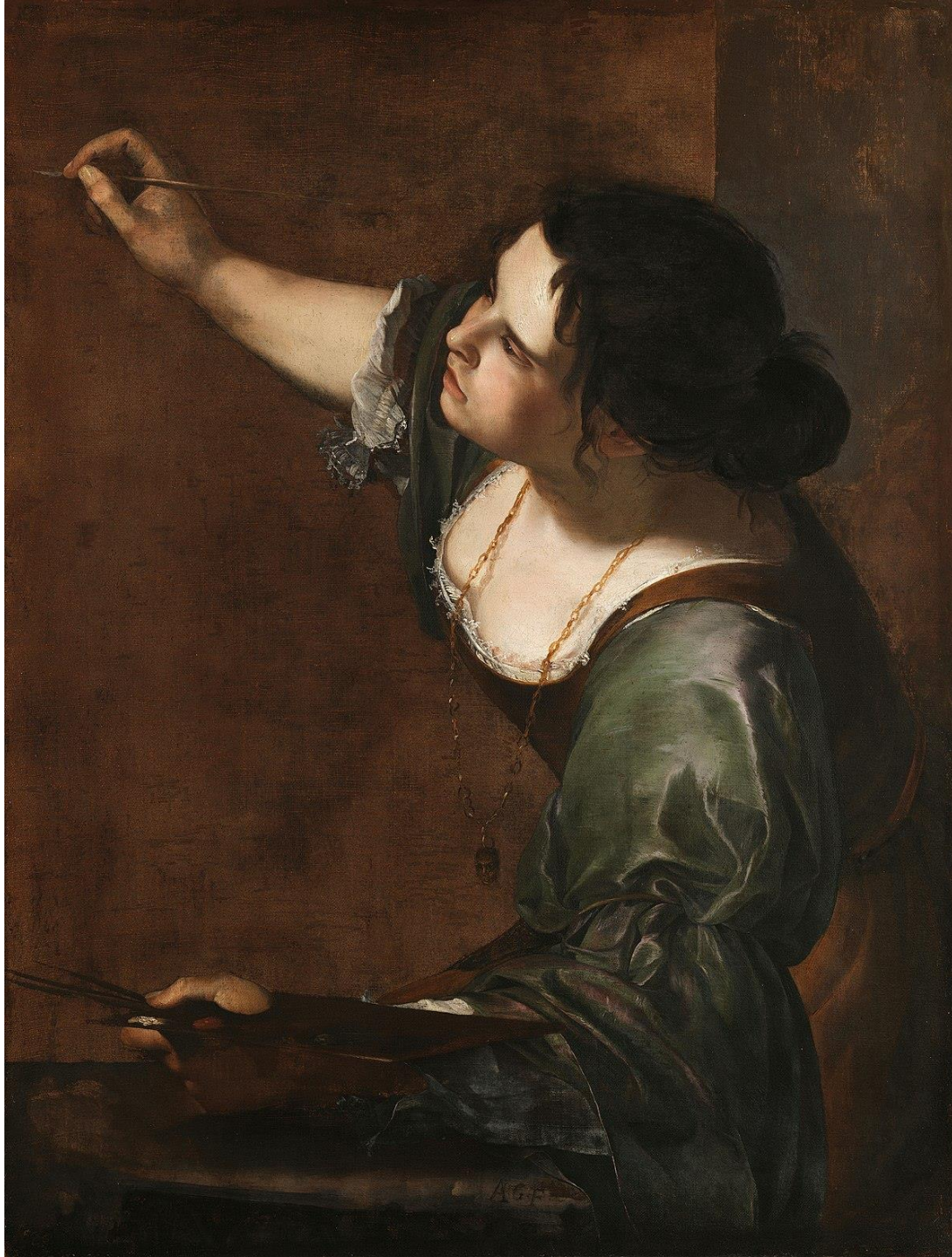
**LINDA NOCHLIN
WHY HAVE THERE BEEN NO
GREAT WOMEN ARTISTS?
1971**

**R. PARKER & G. POLLOCK
STARÉ MISTRYNĚ
1981**

SOFONISBA ANGISSOLA
PORTRÉT KRÁLOVNY ANNY
RAKOUSKÉ
1570

POSTAVENÍ ŽEN V UMĚLECKÉM SVĚTĚ

ARTEMISIA GENTILESCHI

**ZUZANA & STARCI
1610**

**ZAVRAŽDĚNÍ HOLOFERNA
1618**

ARTEMISIA GENTILESCHI

ELISABETTA SIRANI

1638 - 1665

**AKADEMICI
KRÁLOVSKÉ
AKADEMIE**

**JOHANN
ZOFFANY
1772**

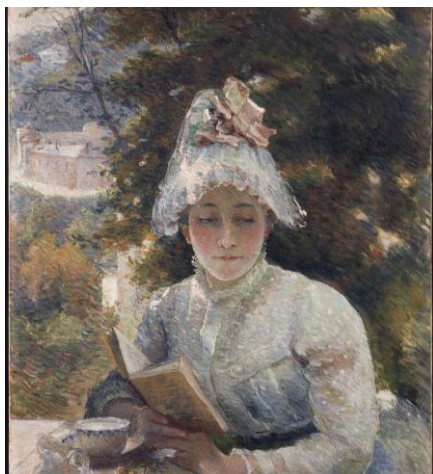

ÉLISABETH VIGÉE-LEBRUN
MADAM VIGÉE-LEBRUN
A JEJÍ DCERA JULIE

ÉLISABETH VIGÉE-LEBRUN
MARIE ANTOINETTA

DOMÁCÍ VS. VEŘEJNÝ

LES TROIS GRANDE DAMES

BERTHE MORISOT

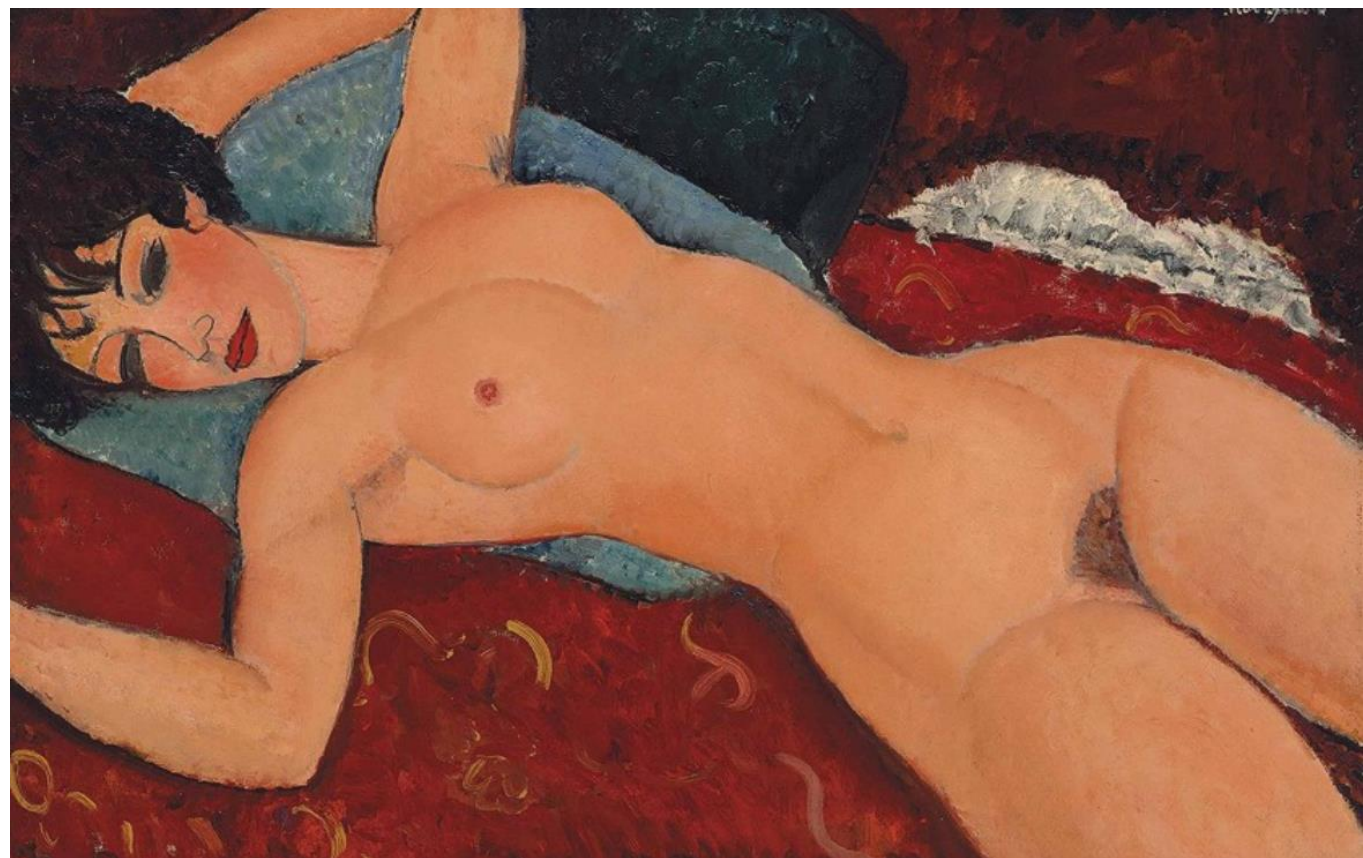
MARY CASSATT

MARIE BRACQUEMOND

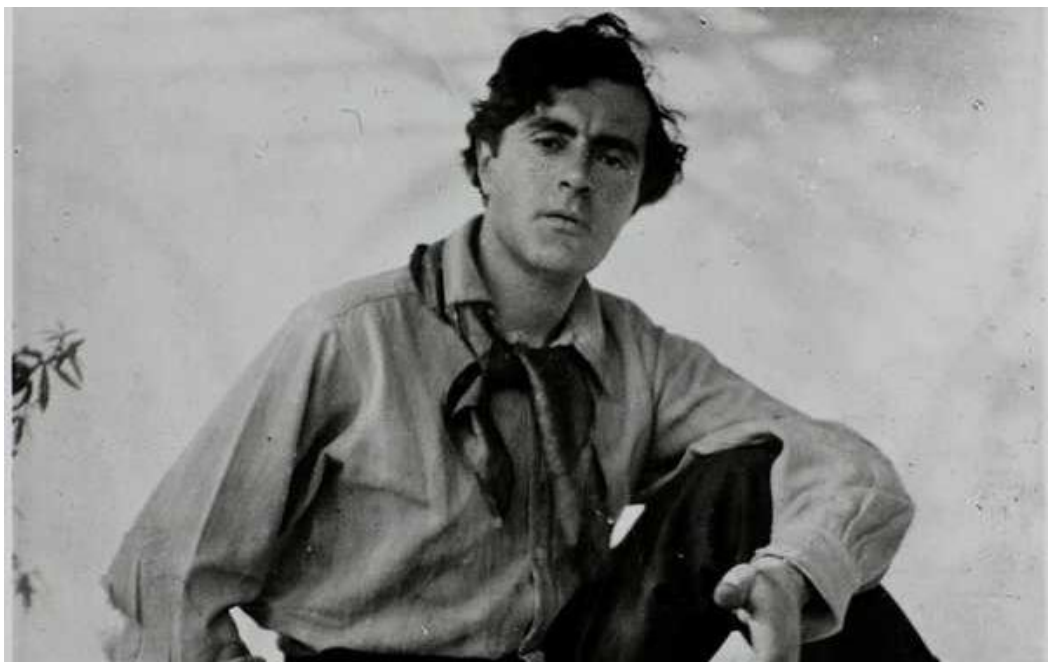

SUZANNE VALADON
MODRÝ POKOJ
1923

AMEDEO MODIGLIANI
LEŽÍCÍ AKT
1917

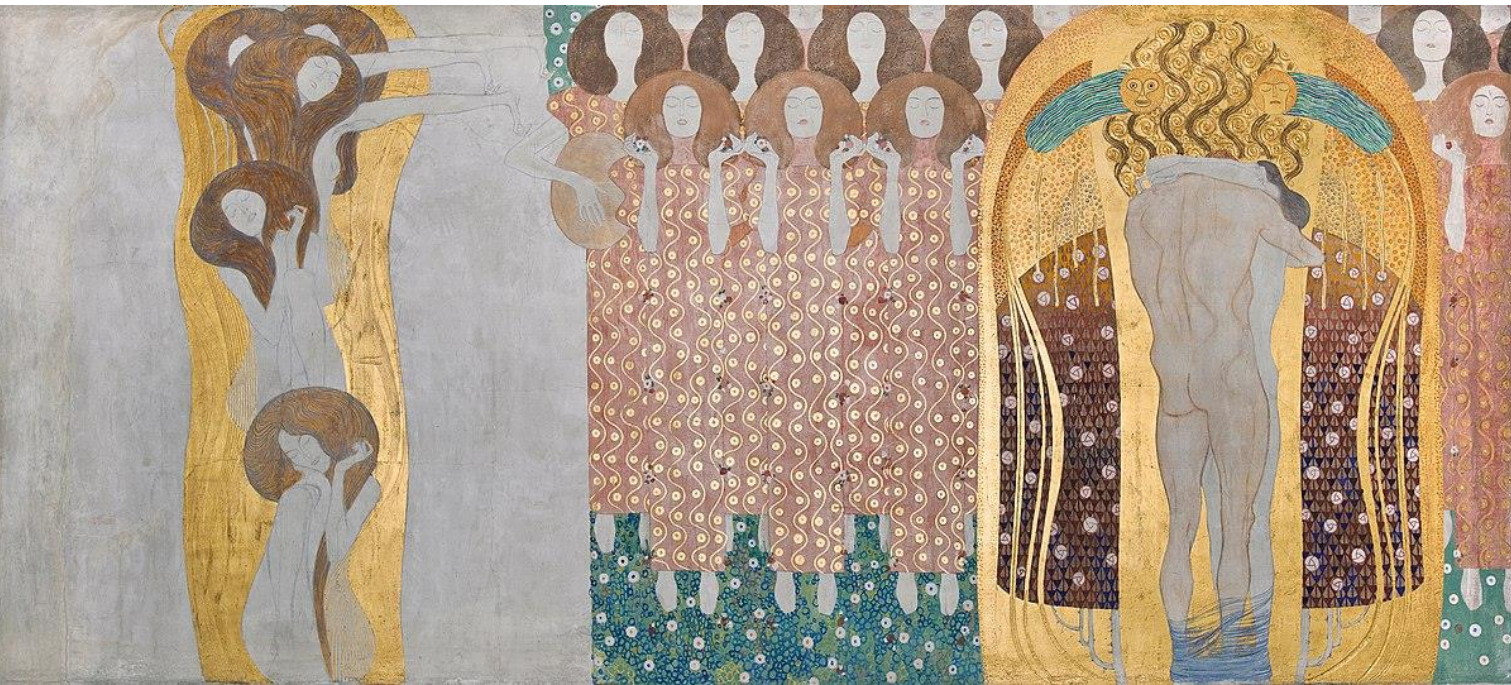
AMEDEO MODIGLIANI
PORTRÉT SUZANNE VALADON
1918

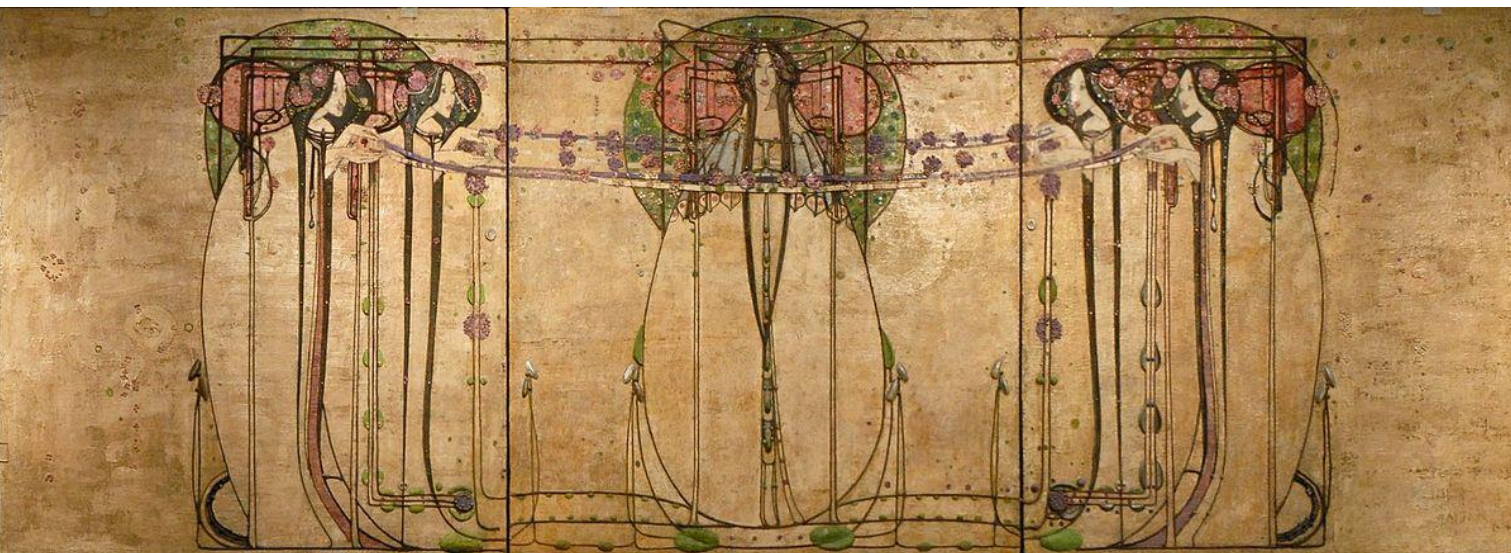
CAMILLE CLAUDEL
VALČÍK
1895

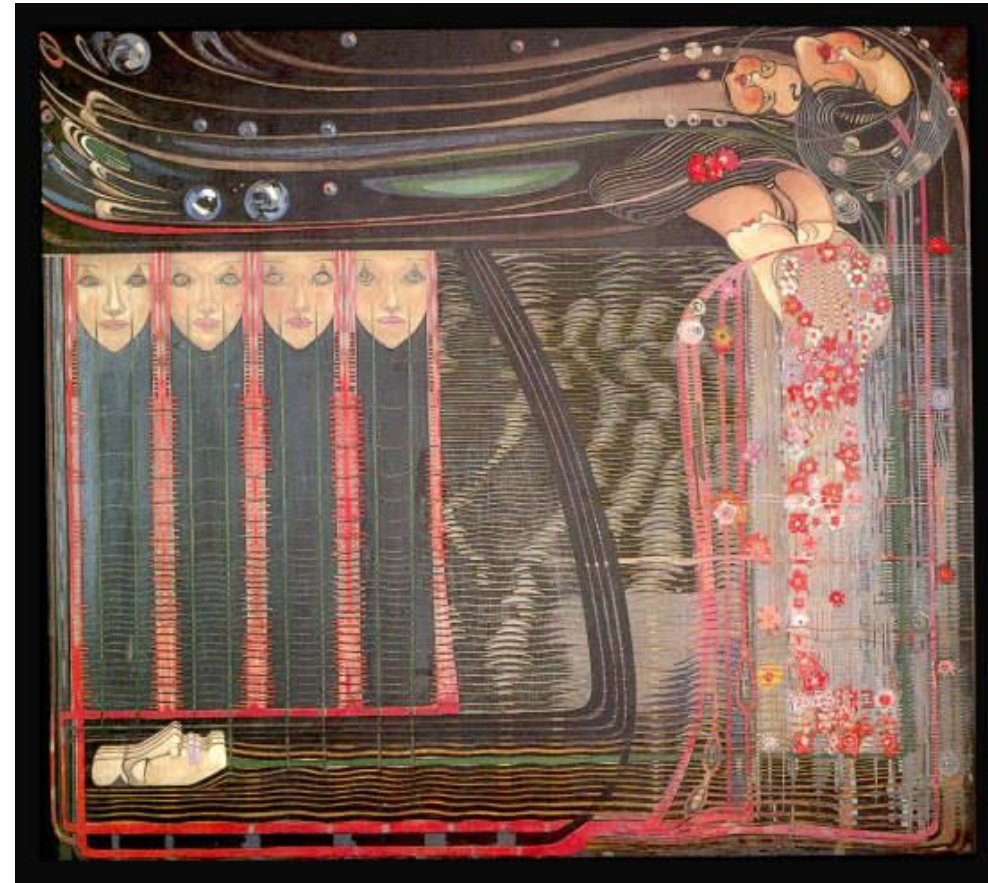
AUGUSTE RODIN
POLIBEK
1901-1904

GUSTAV KLIMT
BEETHOVENŮV VLYS
1902

MARGARET MACDONALD
MACKINTOSH
THE MAY QUEEN
1900

**HARRIET
POWERS
PICTORIAL
QUILT
1895-1898**

**JUDY
CHICAGO
HOSTINA
1971-1979**

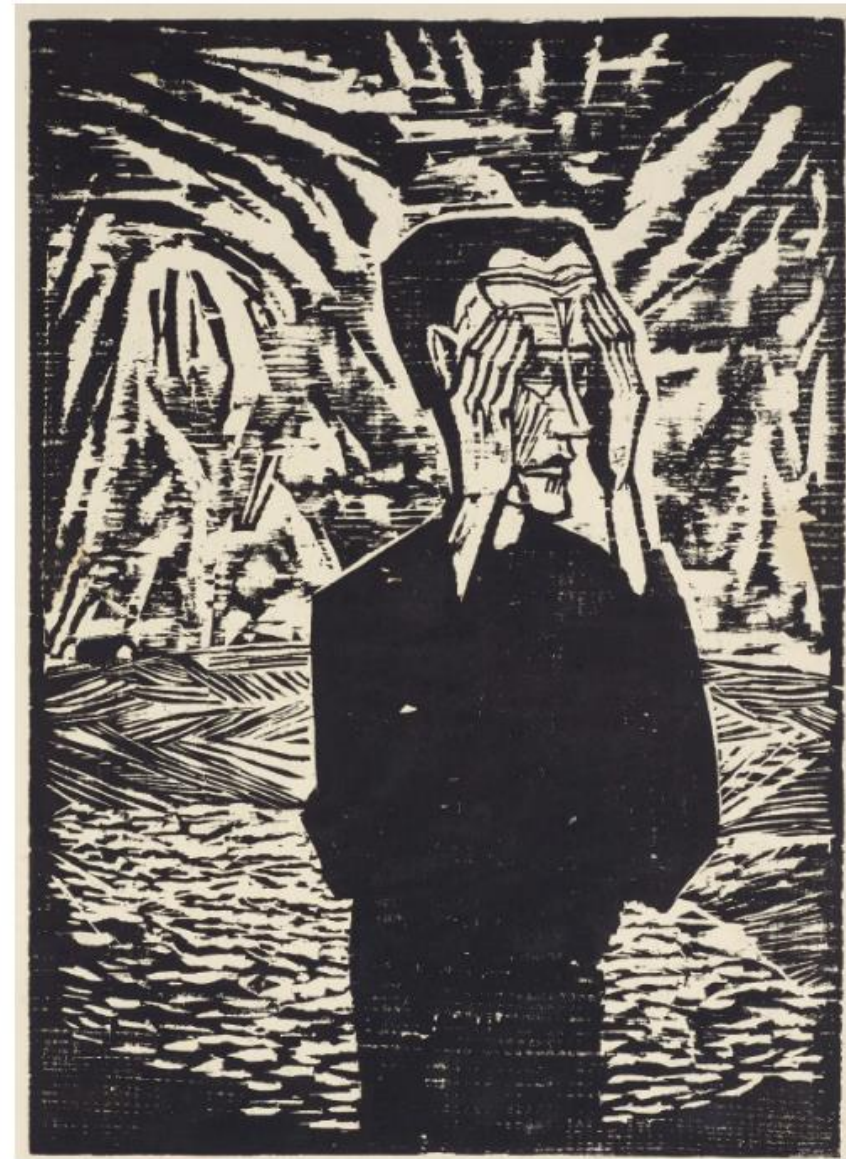

**WILLIAM
MORRIS
NÁSTĚNNÝ
ZÁVĚS
1877**

KÄTHE KOLLWITZ
Z CYKLU ROLNICKÁ VÁLKA
1902-1903

ERICH HECKEL
AUTOPORTRÉT
1917

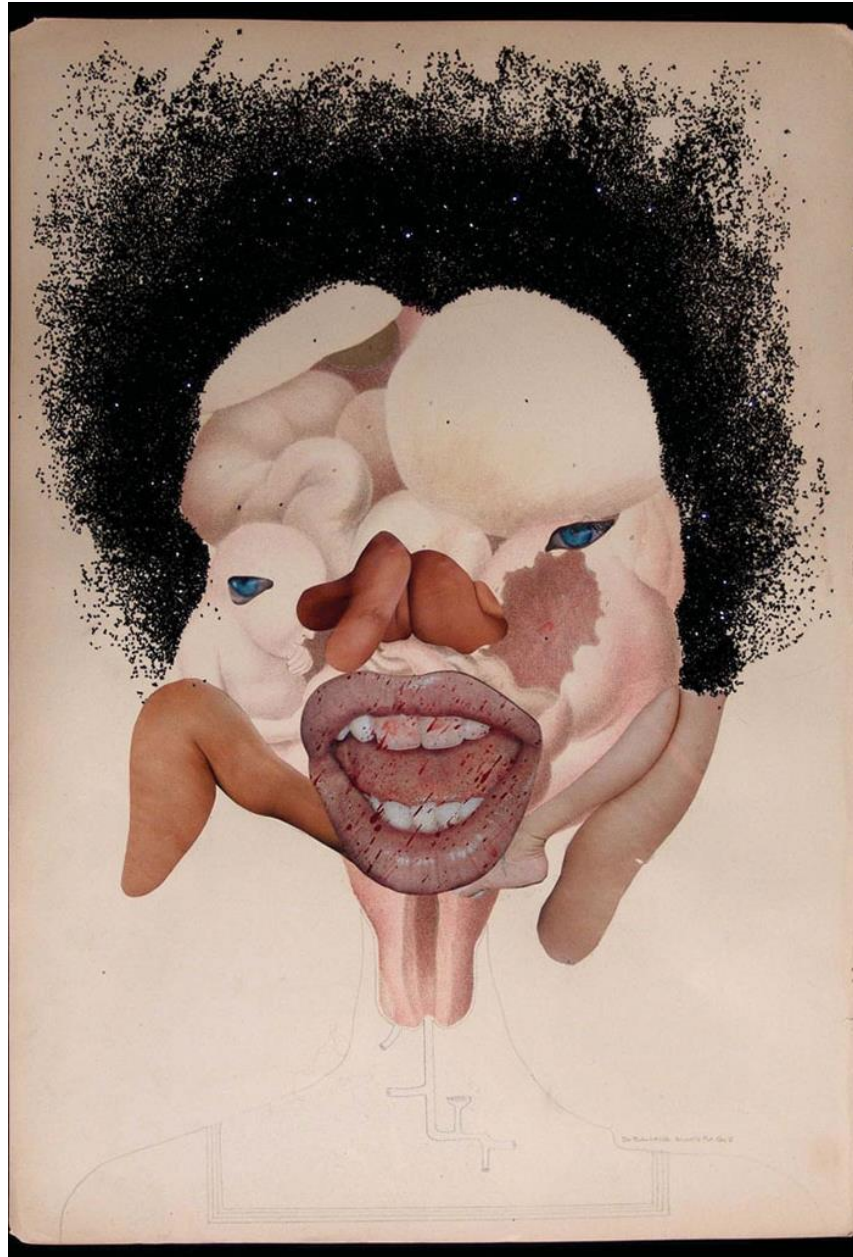
HILMA AF KLINT
PRVNÍ SÉRIE ABSTRAKTNÍCH DĚL
1906

**ELSA VON
FREYTAG-LORINGHOVEN**

HANNAH HÖCH X WANGECHI MUTU

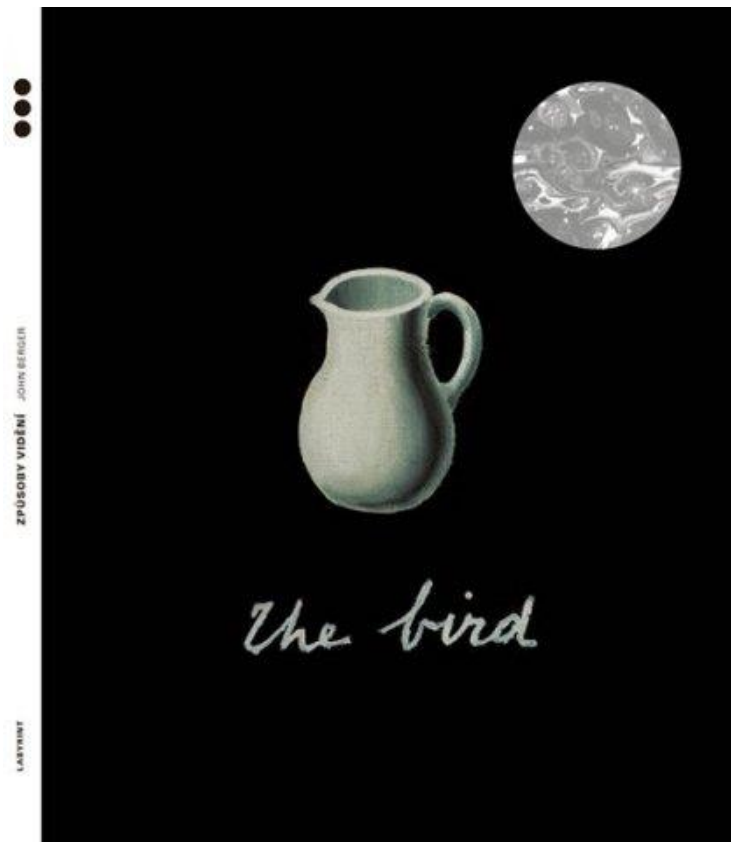
JOHN BERGER / ZPŮSOBY VIDĚNÍ

MUŽSKÝ POHLED

- ESTETICKÉ POTĚŠENÍ MUŽSKÉHO DIVÁKA
- MOCENSKÝ KONTROLNÍ SOCIÁLNÍ NÁSTROJ VYCHÁZEJÍCÍ Z PATRIARCHÁTU

A) NAHOTA – BÝT SÁM SEBOU, BEZ MASKY

B) AKT – DRUZÍ MĚ VIDÍ NAHOU, MĚNÍM SE V NESMÍMATELNOU MASKU,
TĚLO JE VNÍMÁNO JAKO PŘEDMĚT

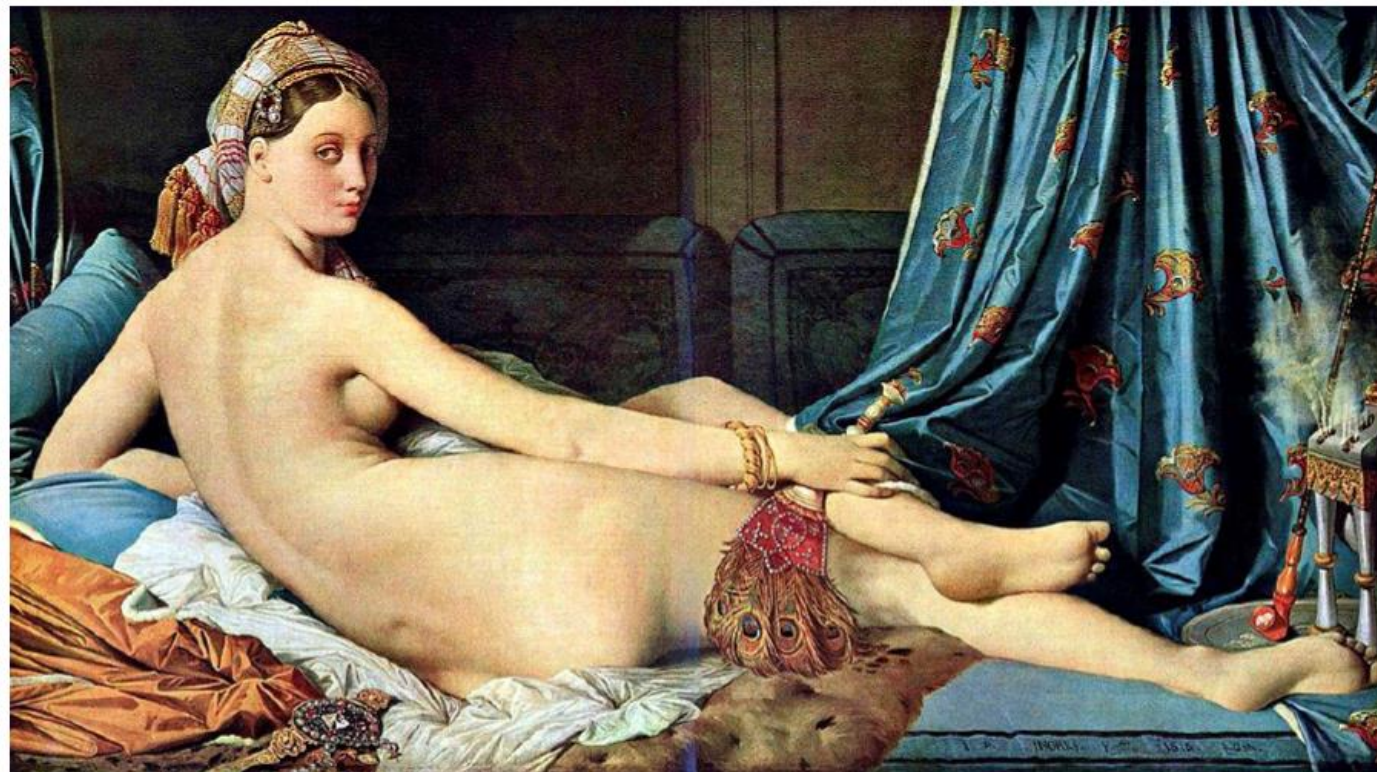
VZTAHOVÁ SCHÉMATA

J. L. DAVID
PŘÍSAHA HORATIŮ
1784

J. L. DAVID
LIKTOŘI PŘINÁŠÍ
BRUTOVI TĚLA SYNŮ
1784

J. A. INGRES
VELKÁ ODALISKA
1814

ALEXANDRE CABANEL
VENUŠE
1863

RUBENS
KOŽÍŠEK
1636-1639

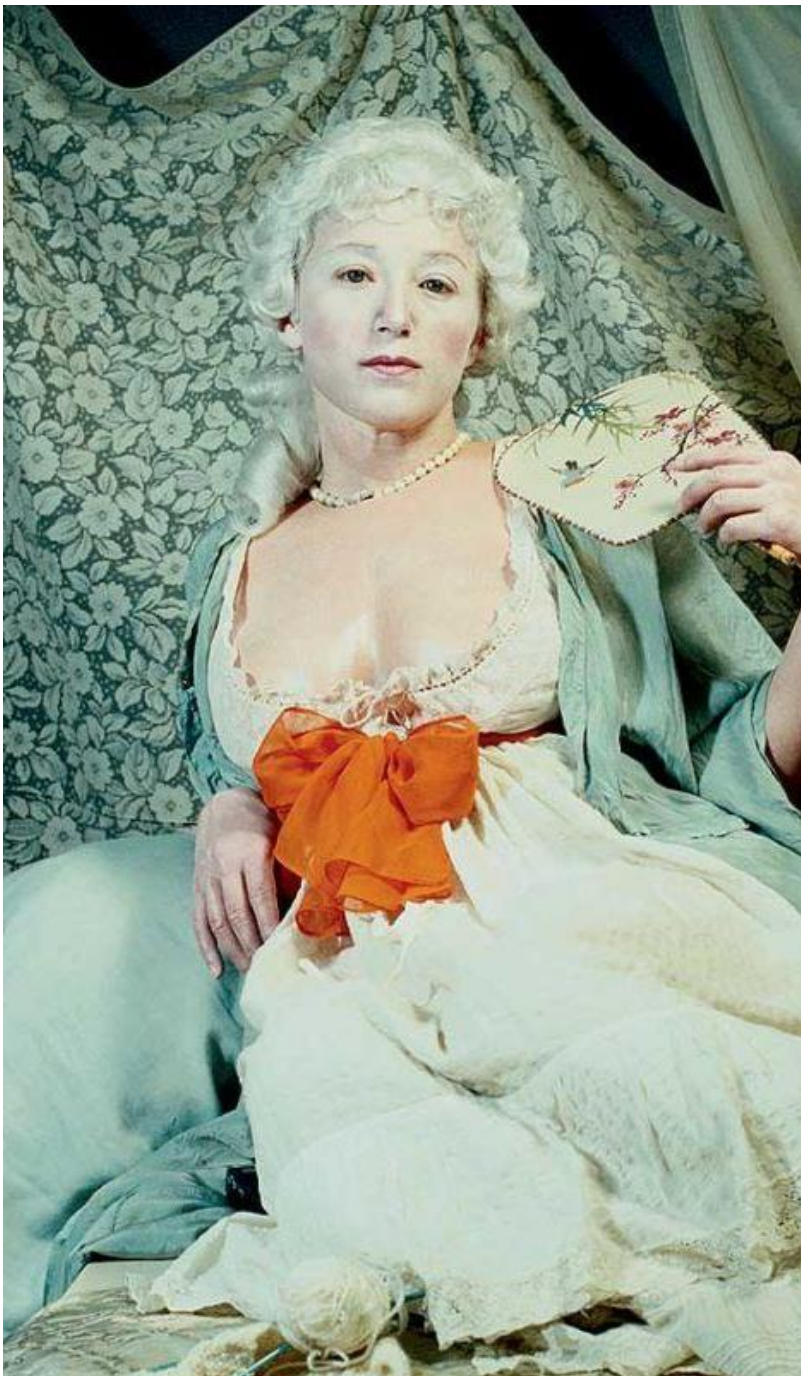
REMBRANDT
DANAĚ
1636 - 1650

ÉDOUARD MANET
OLYMPIA
1863

CINDY SHERMAN

NAN GOLDIN
NAN MĚSÍC PO NAKLÁDAČCE
1984

CATHERINE OPIE

'We have to question the ideas that surround beauty – I don't think that real beauty is easily defined, otherwise it's clichéd'

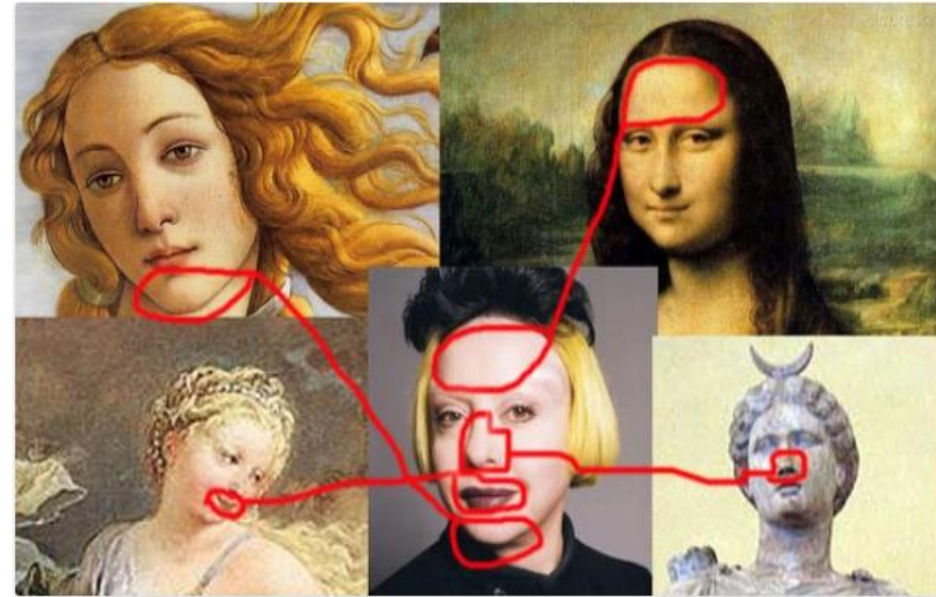
Catherine Opie, *Self portrait/Cutting*, 1993. © Catherine Opie. Courtesy of Regen Projects, Los Angeles and Thomas Dane Gallery, London.

Catherine Opie, *Justin Bond*, 1993. © Catherine Opie. Courtesy of Regen Projects, Los Angeles and Thomas Dane Gallery, London.

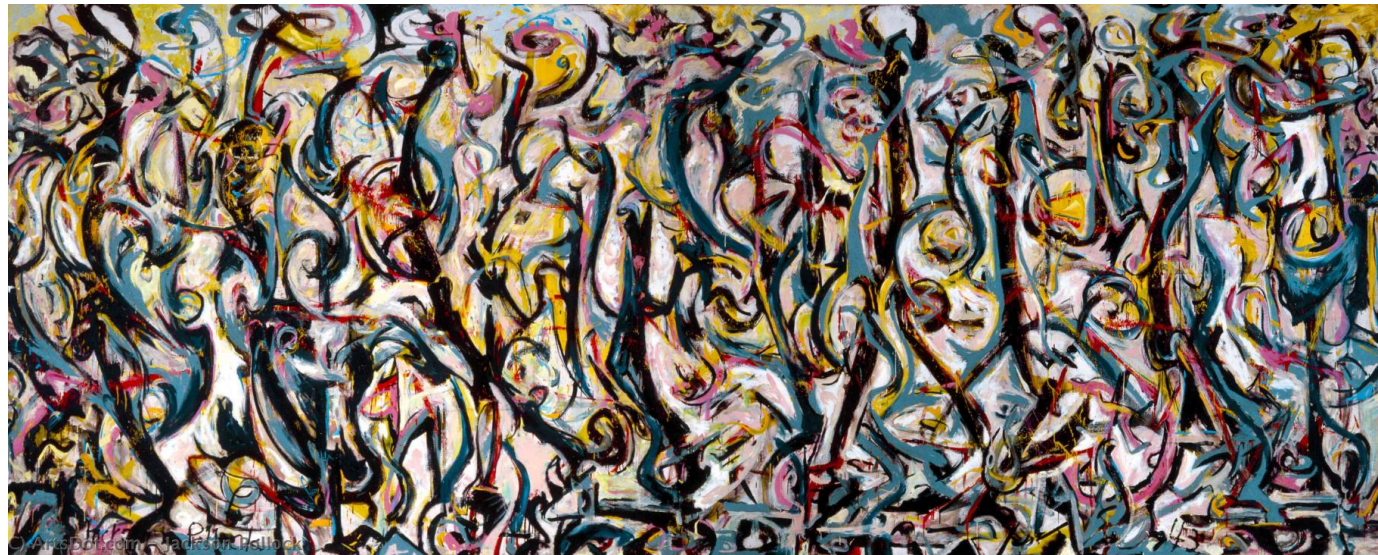
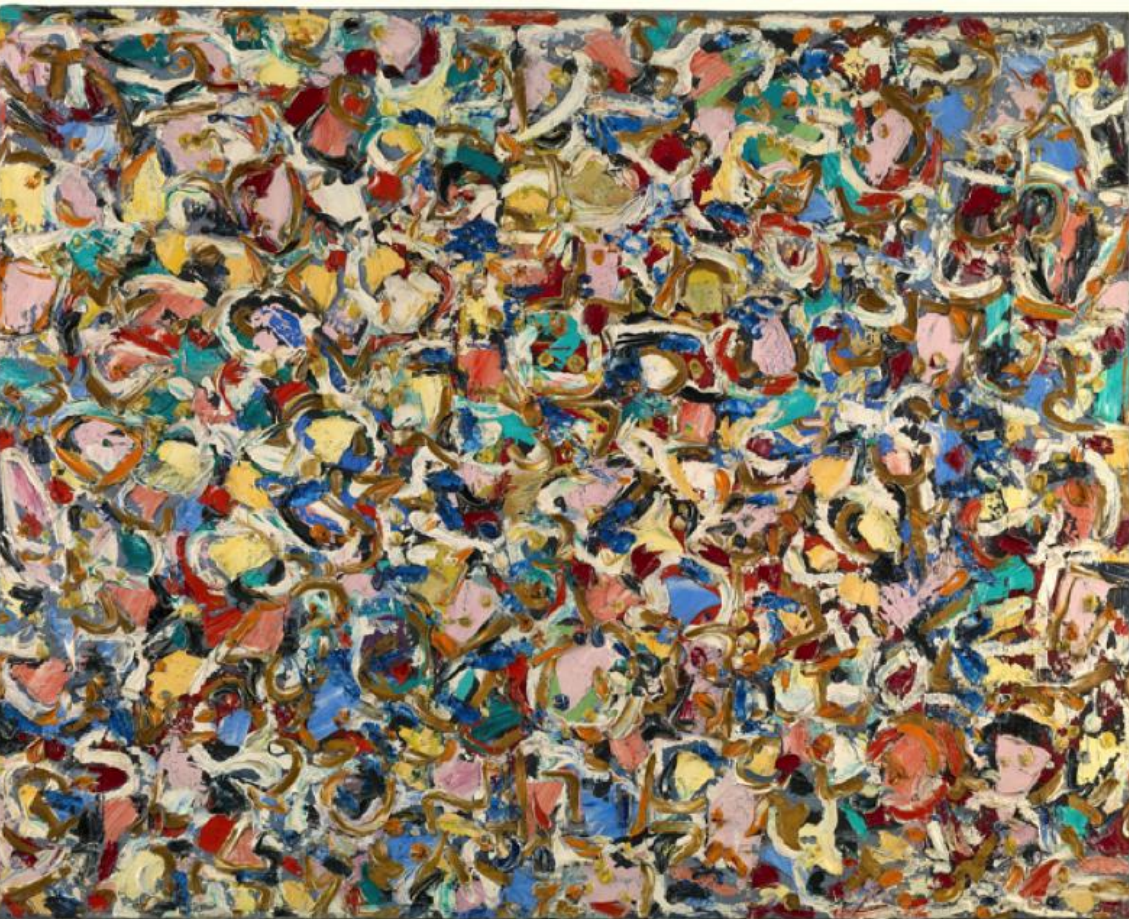
ORLAN

IDEÁL KRÁSY ?

LEE KRASNER + JACKSON POLLOCK

ELAINE + WILLEM DE KOONING

HELEN FRANKENTHALER

CORITA KENT

PAULINE BOTY
JEDINÁ BLONDÝNA NA SVĚTĚ

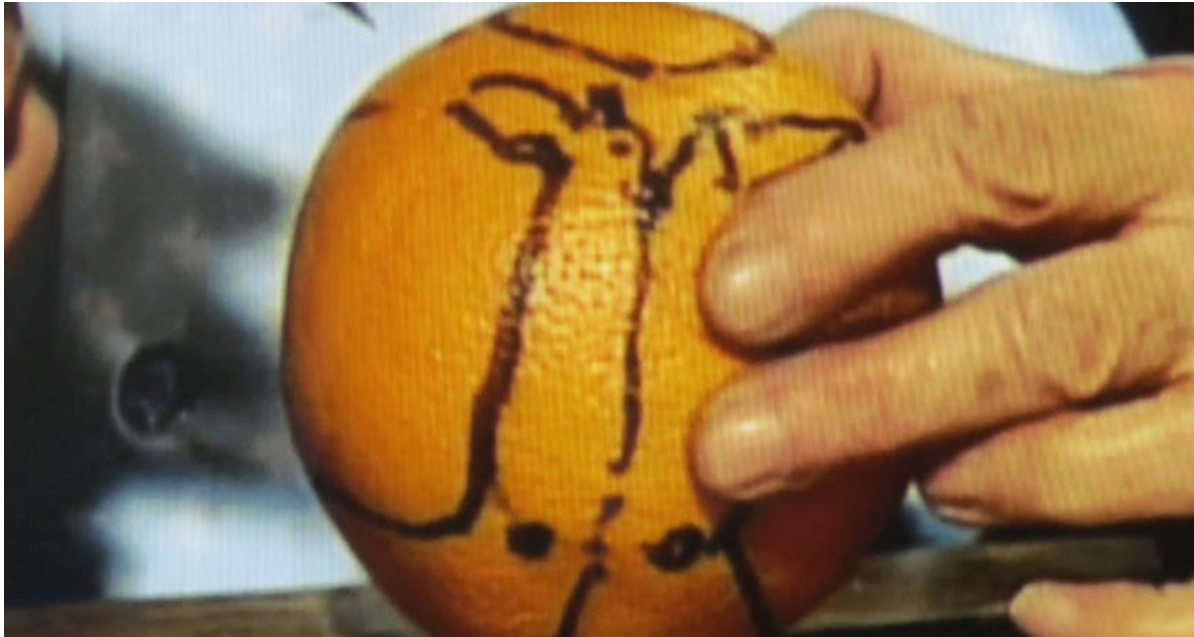
VLNĚNÍ FEMINISMU

1. 19. STOLETÍ / POČÁTEK 20. STOLETÍ – VLASTNICKÉ, VOLEBNÍ PRÁVO, LEGISLATIVA, ...
2. OD 60. LET – FAKTICKY PŘETRVÁVAJÍCÍ NEROVNOSTI: RODINA, PRÁCE, SEXUALITA, ...
NÁSTUP FEMINISTICKÝCH TÉMAT V UMĚNÍ
3. OD 90. LET – KRITIKA JEDNOLITÉHO POHLEDU, ESENCIALISMU, INTERSEKCIONALISMUS,
ZDŮRAZNĚNÍ HODNOT PÉČE, EMPATIE
4. NYNÍ: ZASTÁNÍ „TĚCH DRUHÝCH“
POSTFEMINISMUS

LOUISE BOURGEOIS

PEELS A TANGERINE

NIKI DE SAINT PHALLE

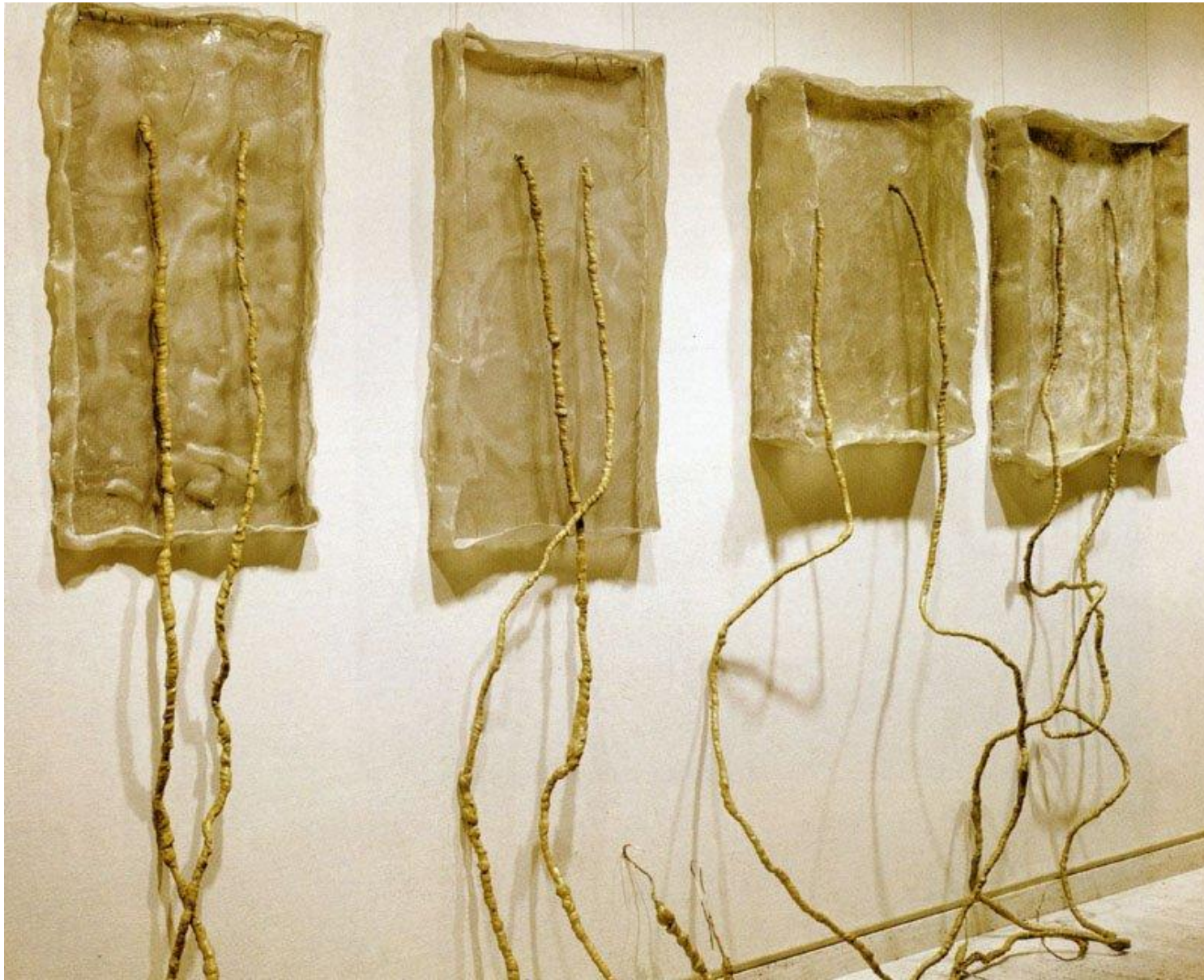
SHOOTING PAINTING
AMERICAN EMBASSY
1961

NANA
GALERIE NATIONALE DU GRAND PALAIS

EVA HESSE

**BEZ NÁZVU
1970**

ROBERT GOBER

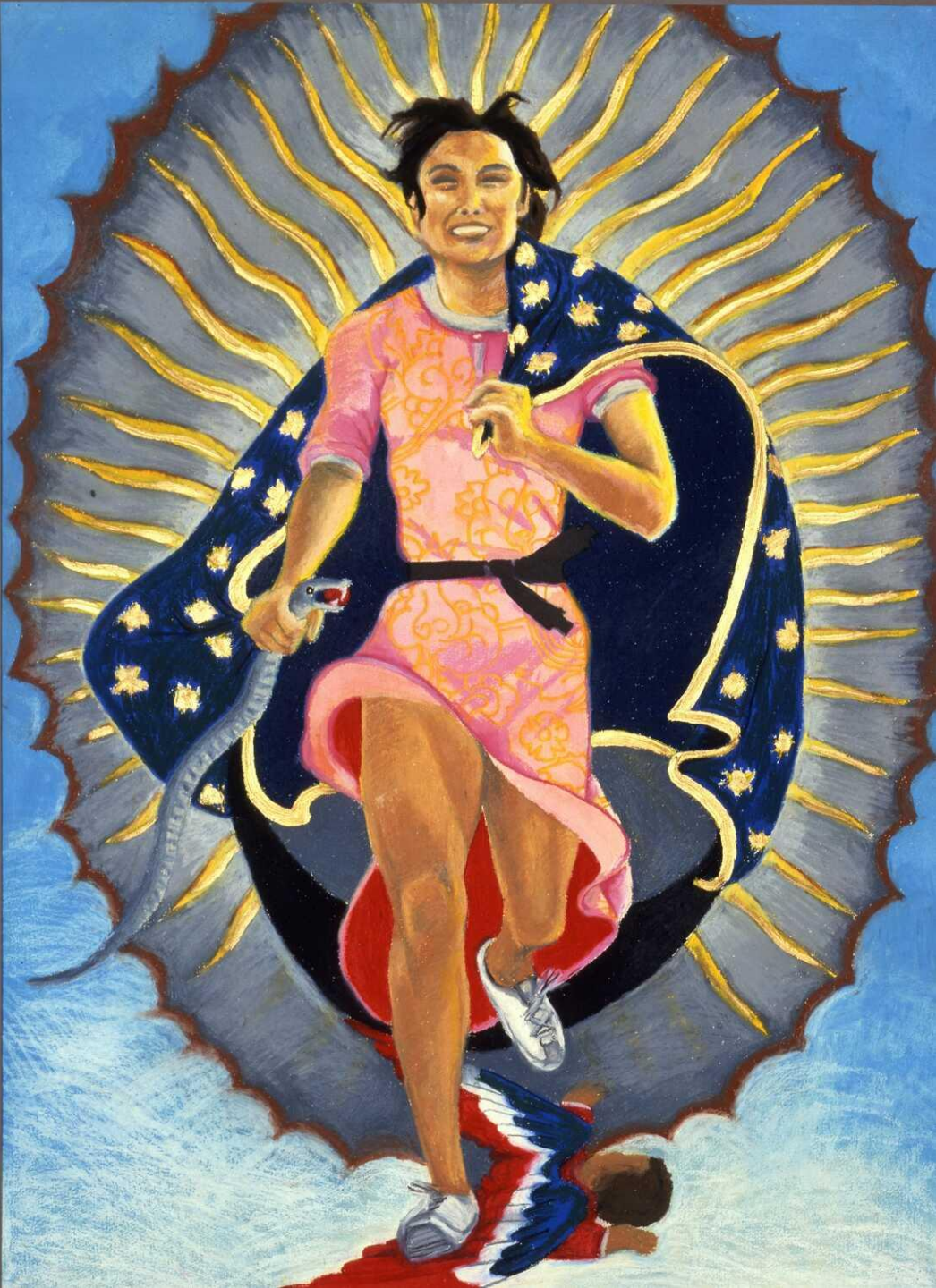
**BEZ NÁZVU
1990**

**YOLANDA
LÓPEZ**

**PORTRAIT
OF ARTISTS
AS THE
VIRGIN OF
GUADALUPE**

1978

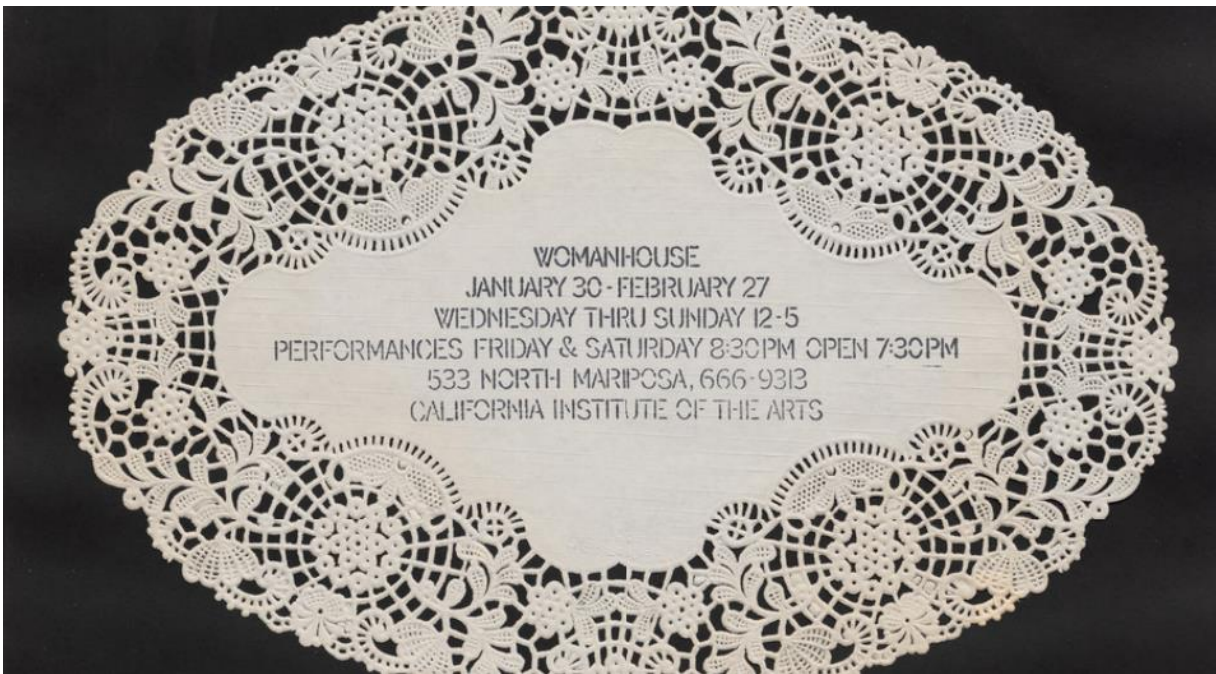
**BETTYE
SAAT**

**THE
LIBERATION
OF AUNT
JEMIMA**

1972

STUDENTS OF THE FEMINIST ART PROGRAM
AT CALIFORNIA STATE UNIVERSITY
FRESNO 1970-71

JUDY CHICAGO + MIRIAM SCHAPIRO
WOMENHOUSE 1972

JUDY CHICAGO

**JUDY
CHICAGO
HOSTINA
1971-1979**

HANNAH WILKE

S.O.S.

CAROLEE SCHNEEMANN

Reading from

THE INTERIOR SCROLL

I MET A HAPPY MAN
A STRUCTURALIST FILMMAKER
--BUT DON'T CALL ME THAT
IT'S SOMETHING ELSE I DO--
HE SAID WE ARE FOND OF YOU
YOU ARE CHARMING
BUT DON'T ASK US TO LOOK
AT YOUR FILMS
WE CANNOT
THERE ARE CERTAIN FILMS
WE CANNOT LOOK AT:
THE PERSONAL CLUTTER
THE PERSISTENCE OF FEELINGS
THE HAND-TOUCH SENSIBILITY
THE DIARESTIC INDULGENCE
THE PAINTERLY MESS
THE DENSE GESTALT
THE PRIMITIVE TECHNIQUES

(I DON'T TAKE THE ADVICE
OF MEN WHO ONLY TALK TO
THEMSELVES)

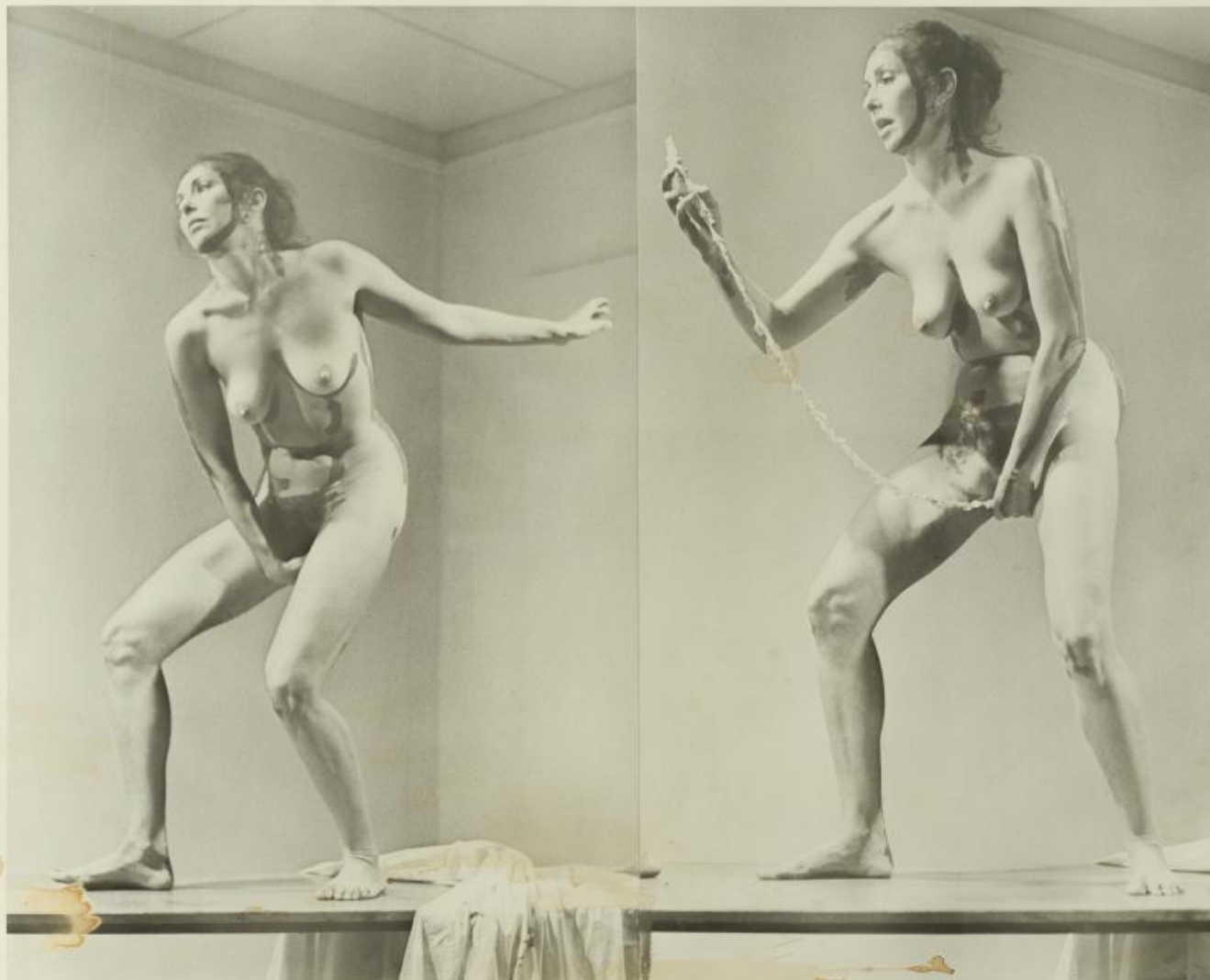
PAY ATTENTION TO CRITICAL
AND PRACTICAL FILM LANGUAGE
IT EXISTS FOR AND IN ONLY
ONE GENDER

HE SAID YOU CAN DO AS I DO
TAKE ONE CLEAR PROCESS
FOLLOW ITS STRICTEST
IMPLICATIONS INTELLECTUALLY
ESTABLISH A SYSTEM OF
PERMUTATIONS ESTABLISH
THEIR VISUAL SET

I SAID MY FILM IS CONCERNED
WITH DIET AND DIGESTION

VERY WELL HE SAID THEN WHY
THE TRAIN?

THE TRAIN IS DEATH AS THERE
IS DIE IN DIST AND DI IN
DIGESTION

THEN YOU ARE BACK TO METAPHORS
AND MEANINGS. MY WORK HAS NO
MEANING BEYOND THE LOGIC OF
ITS SYSTEMS. I HAVE DONE AWAY
WITH EMOTION INTUITION INSPIR-
ATION SPONTANEITY -- AGGRAND-
IZED HABITS WHICH SET ARTISTS
APART FROM ORDINARY PEOPLE --
THOSE UNCLEAR TENDENCIES WHICH
ARE INFLICTED UPON VIEWERS...

IT'S TRUE WHEN I WATCH YOUR
FILMS MY MIND WANDERS FREELY
DURING THE HALF HOUR OF
PULSING DOTS I DREAM OF MY
LOVER WRITE A GROCERY LIST
RUMMAGE IN THE TRUNK FOR A
MISSING SWEATER PLAN THE DRAIN-
AGE PIPES FOR THE ROOT CELLAR
-- IT IS PLEASANT NOT TO BE
MANIPULATED

HE PROTESTED YOU ARE UNABLE TO
APPRECIATE THE SYSTEM. THE GRID
THE NUMERICAL RATIONAL
PROCEDURES -- THE PYTHAGOREAN
CUES

I SAW MY FAILINGS WERE WORTHY
OF DISMISSAL. I'D BE BURIED
ALIVE. MY WORKS LOST.....

HE SAID WE CAN BE FRIENDS
EQUALLY THO WE ARE NOT ARTISTS
EQUALLY

I SAID WE CANNOT BE FRIENDS
EQUALLY AND WE CANNOT BE
ARTISTS EQUALLY

HE TOLD ME HE HAD LIVED WITH
A "SCULPTRESS" I ASKED DOES
THAT MAKE ME A FILM-MAKERESS?

ON NO HE SAID WE THINK OF YOU
AS A DANCER

Text from "Kitch's Last Meal"
Super 8 film 1973-76

Schneemann

CAROLE SCHNEEMAN
INTERIOR SCROLL
1975

JOAN JONAS

**ORGANIC HONEY'S VERTICAL ROLL
1972-1973**

EKOFEMINISMUS

MUŽSKÝ X ŽENSKÝ

RADIKÁLNÍ, ESENCIALISTICKÝ
– PŘETRVÁNÍ CHÁPÁNÍ ODLIŠNOSTI MUŽŮ A ŽEN

MARY BETH EDELSON

EKOFEMINISMUS

ANA MENDIETA
SÉRIE SILUET
1973-1977

KULTURNÍ – GENDER JAKO KONSTRUKT

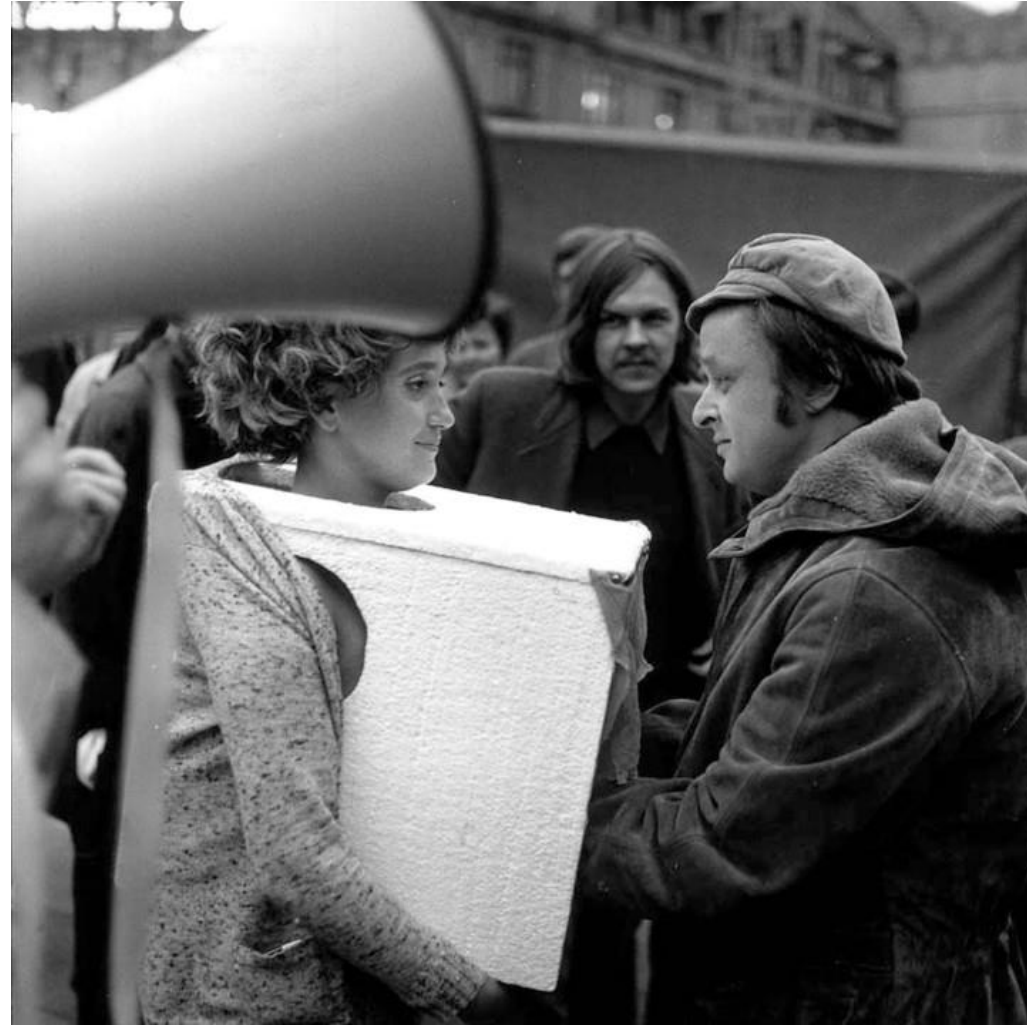
MUŽSTVÍ TRADIČNĚ SPOJENO S AGRESIVITOU, KONKURENCÍ, SILOU, RACIONALITOU, VÝKONNOSTÍ

ŽENSTVÍ S ALTRUISMEM, CITOVOSTÍ

MARY KELLY

VALIE EXPORT

FROM 23 JUNE 2023

VALIE EXPORT

LYNDA BENGLIS
ARTFORUM, LISTOPAD 1974

**SUZANNE LACY
& LESLIE LABOWITZ**

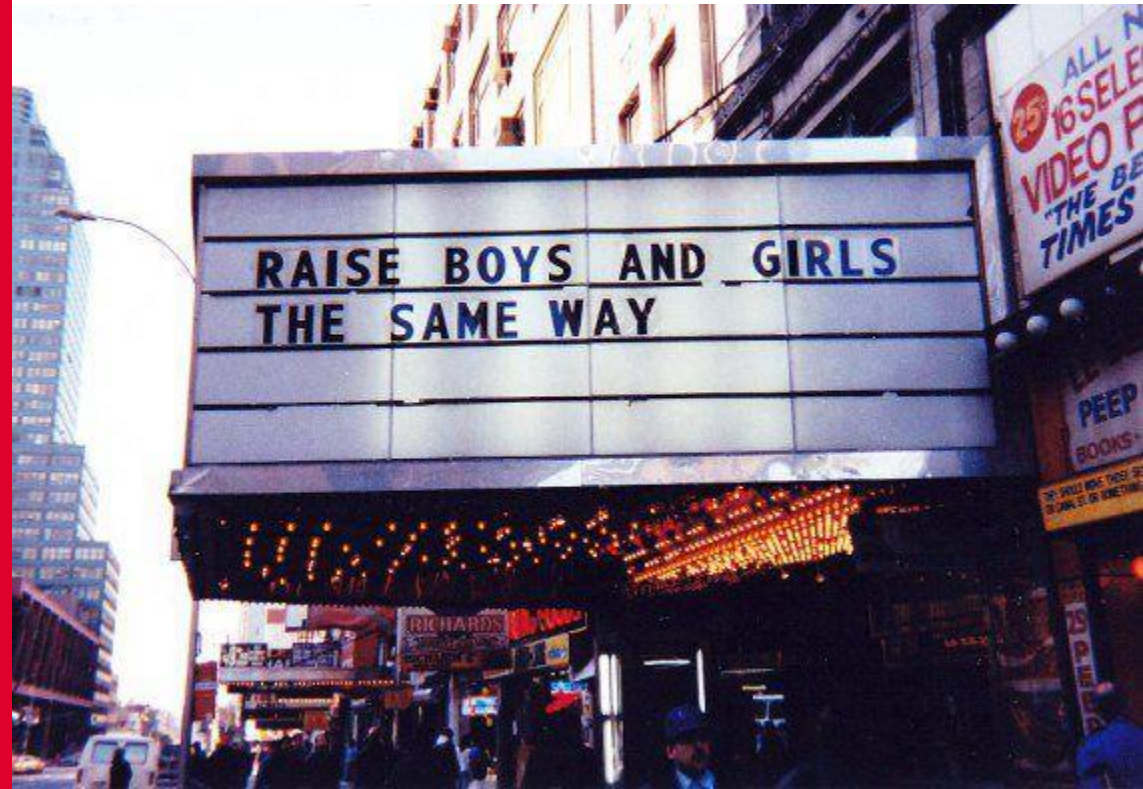
**IN MOURNING
AND IN RAGE
1977**

Your body

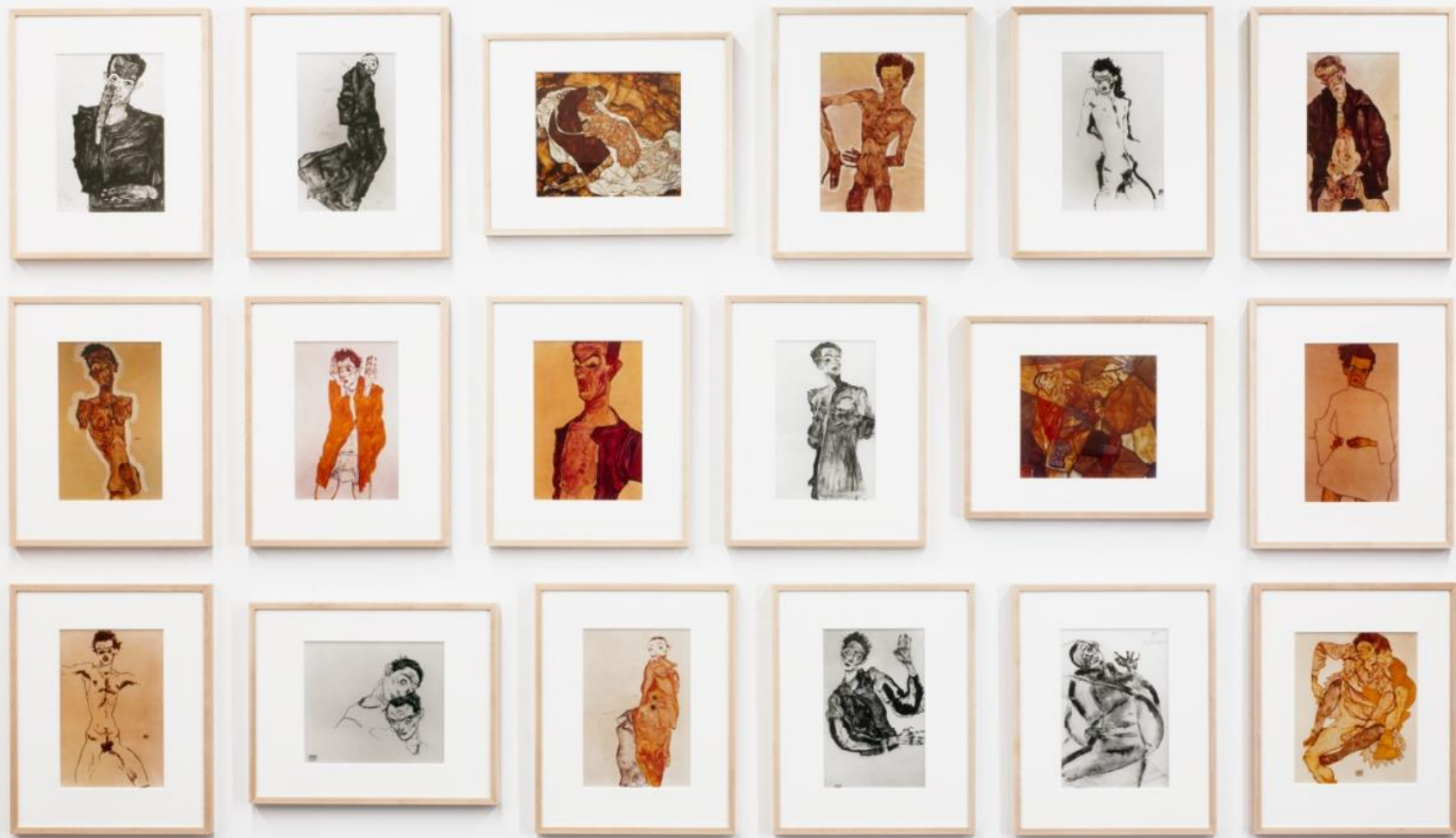
is a

battleground

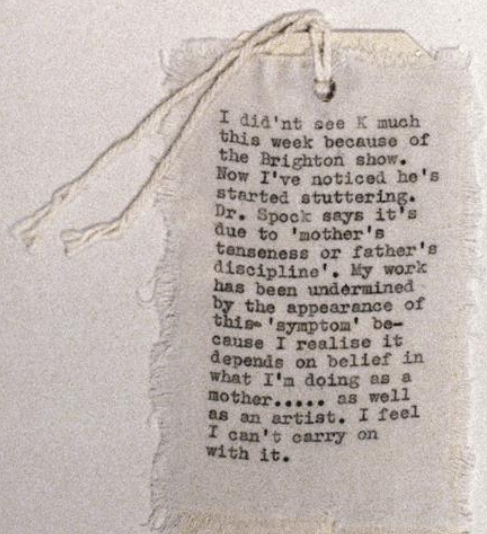
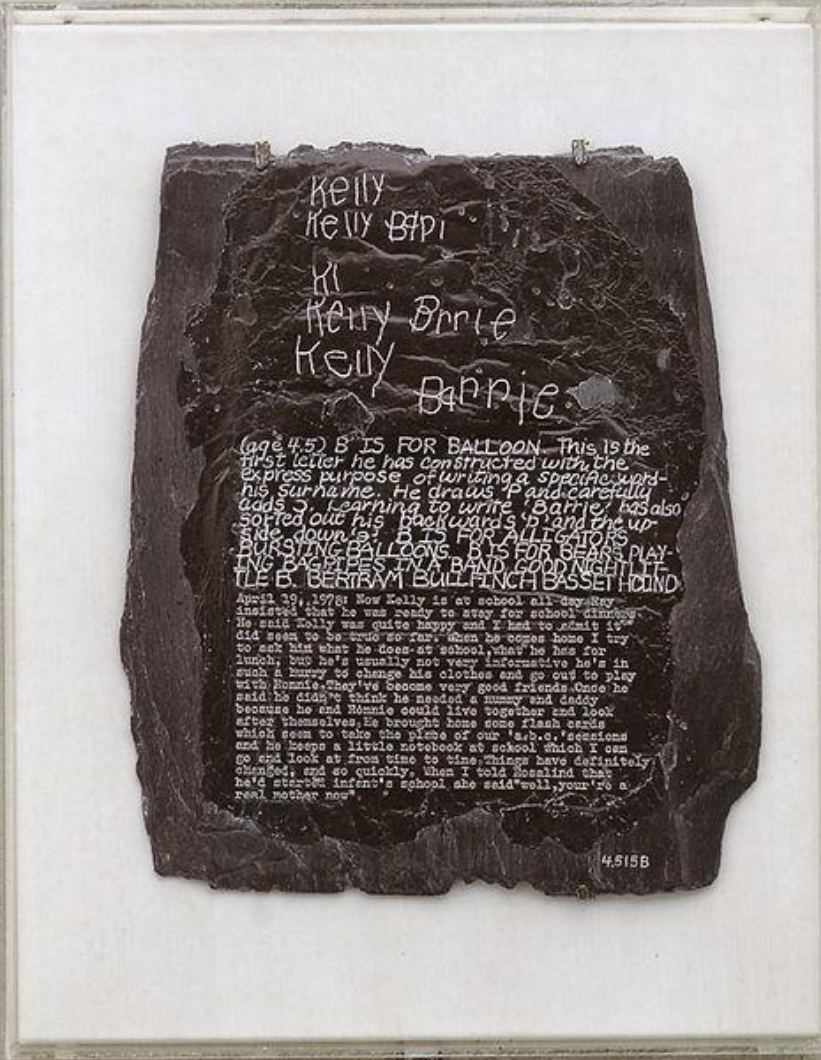
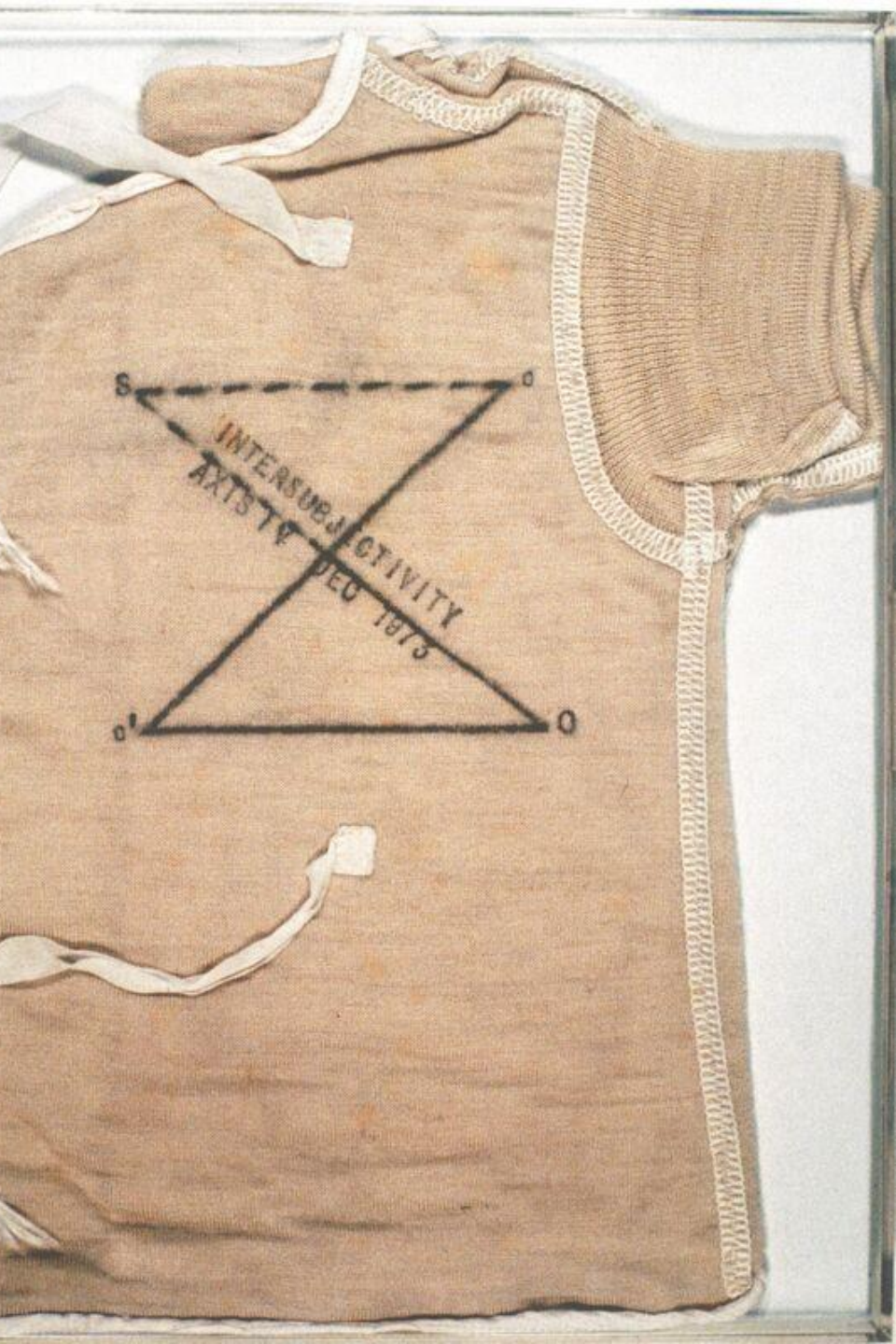
JENNY HOLZER

BARBARA KRUGER

SHERRIE LEVINE
AFTER EGON SCHIELE
1982

T327.2.76 AGE 2,6

MARY KELLY
POST PARTUM DOCUMENT
1974

Do women have to be naked to get into the Met. Museum?

Less than **4%** of the **artists** in the Modern Art sections are women, but **76%** of the **nudes** are female.

Statistics from the Metropolitan Museum of Art, New York City, 2011

GUERRILLA GIRLS CONSCIENCE OF THE ART WORLD
www.guerrillagirls.com

Do women have to be naked to get into the Met. Museum?

Less than **5%** of the **artists** in the Modern Art Sections are women, but **85%** of the **nudes** are female.

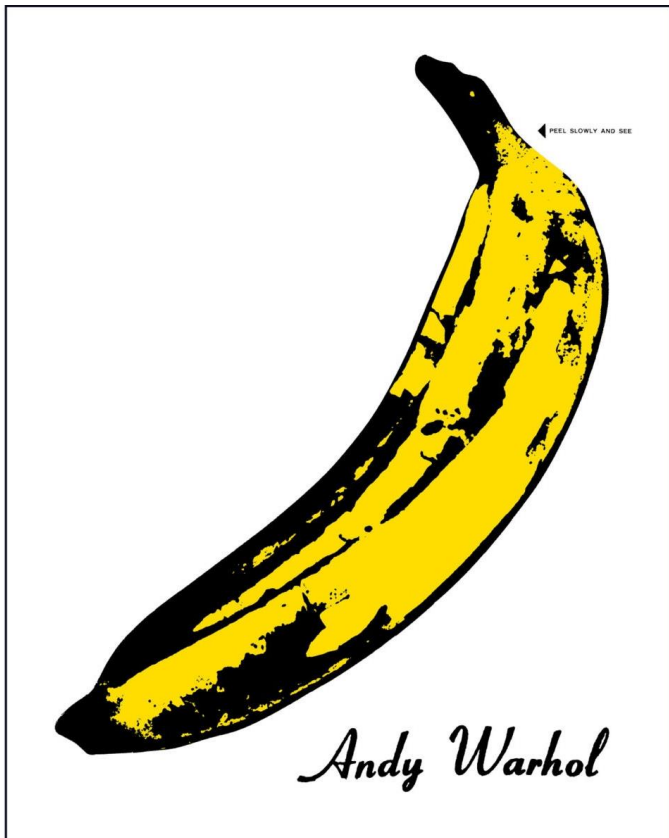
GUERRILLA GIRLS Box 1056 Cooper Sta. NY, NY 10276
CONSCIENCE OF THE ART WORLD

FEMINISTICKÁ INSTITUCIONÁLNÍ KRITIKA UMĚNÍ

THE ADVANTAGES OF BEING A WOMAN ARTIST:

- Working without the pressure of success
- Not having to be in shows with men
- Having an escape from the art world in your 4 free-lance jobs
- Knowing your career might pick up after you're eighty
- Being reassured that whatever kind of art you make it will be labeled feminine
- Not being stuck in a tenured teaching position
- Seeing your ideas live on in the work of others
- Having the opportunity to choose between career and motherhood
- Not having to choke on those big cigars or paint in Italian suits
- Having more time to work when your mate dumps you for someone younger
- Being included in revised versions of art history
- Not having to undergo the embarrassment of being called a genius
- Getting your picture in the art magazines wearing a gorilla suit

A PUBLIC SERVICE MESSAGE FROM **GUERRILLA GIRLS** CONSCIENCE OF THE ART WORLD

Q. HOW MANY WORKS BY WOMEN ARTISTS WERE IN THE ANDY WARHOL* AND TREMAINE AUCTIONS AT SOTHEBY'S?

A.

*The Contemporary Art Auction

Please send \$ and comments to:
Box 1056 Cooper Sta. NY, NY 10276 **GUERRILLA GIRLS** CONSCIENCE OF THE ART WORLD

GUERRILLA GIRLS

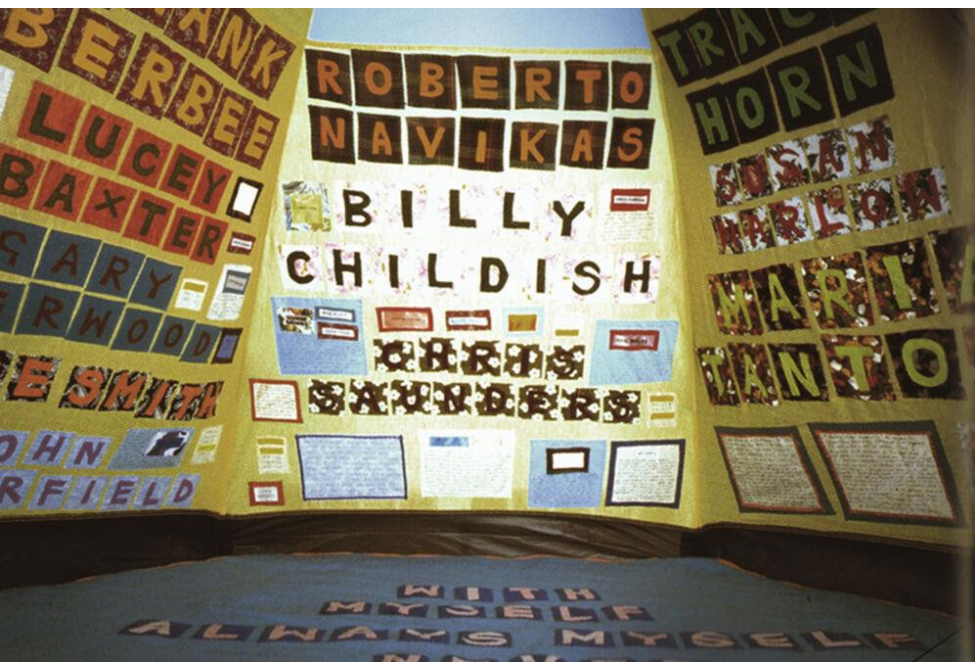
NATALIA LL
CENTRE FOR
CONTEMPORARY
ART IN WARSAW

SOCIÁLNÍ – GENDER JAKO KONSTRUKT

**VEŘEJNÁ SFÉRA – ETIKA KONKURENCE A SPRAVEDLNOSTI
SOUKROMÁ SFÉRA – ETIKA PÉČE**

PAULA REGO
RODINA
1988

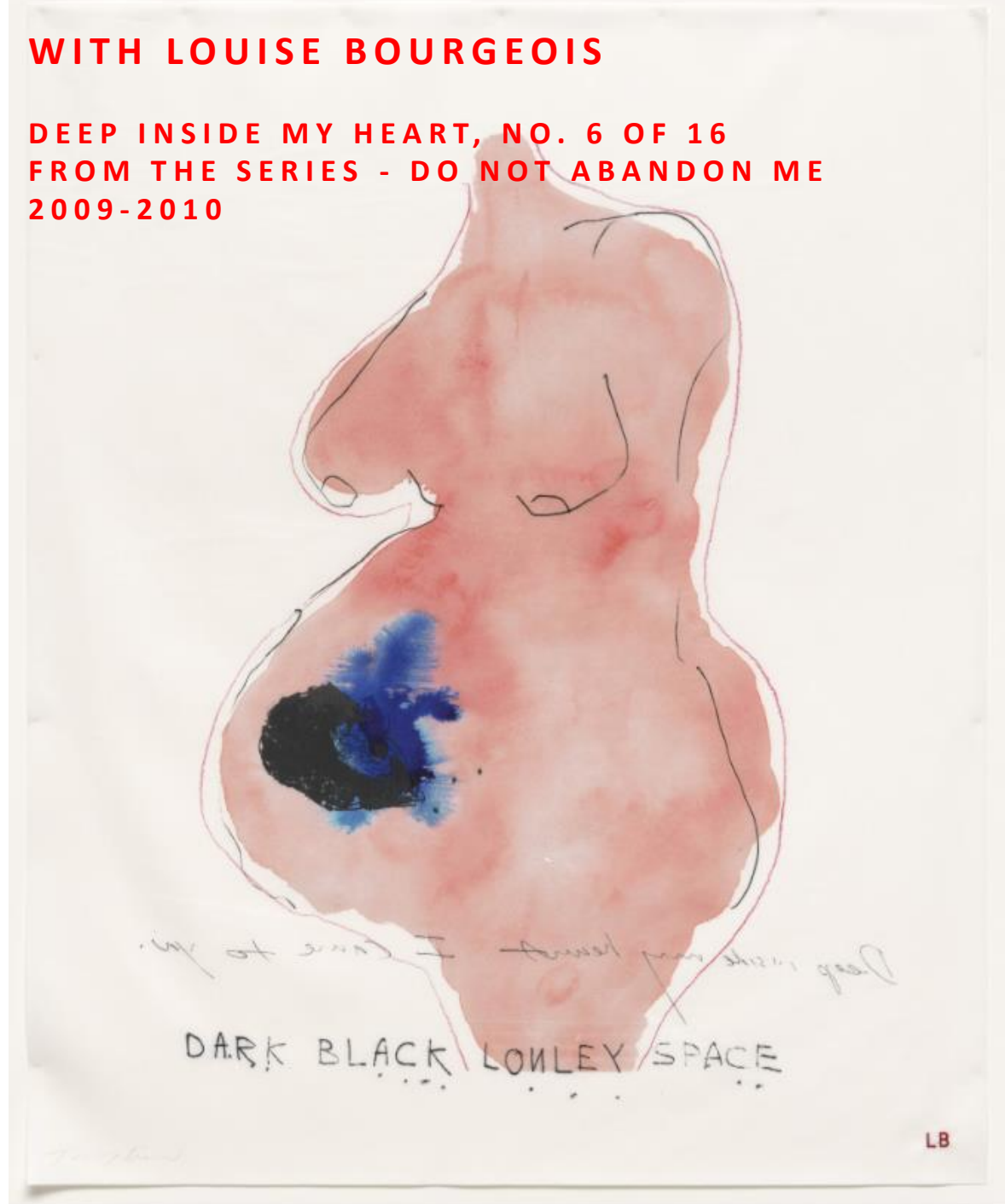
WITH LOUISE BOURGEOIS

DEEP INSIDE MY HEART, NO. 6 OF 16
FROM THE SERIES - DO NOT ABANDON ME
2009-2010

TRACEY
EMIN

EVERYONE
I HAVE EVER
SLEPT WITH

1963-1995

Deep inside my heart I love to you

DARK BLACK LOWLEY SPACE

LB

JENNY SAVILLE

VIS & RAMIN
2018

MATKY
2018

**WANGECHI
MUTU**

**JANINE
ANTONI**

**LOVING CARE
1993**

**SADDLE
2000**

SARAH LUCAS

1996-1998

MARCEL DUCHAMP

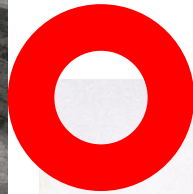
**NEVĚSTA SVLÉKANÁ SVÝMI MLÁDENCI. DOKONCE
/ VELKÉ SKLO
1915-1923**

ALEGORIE

SARAH LUCAS

**DVĚ SMAŽENÁ VEJCE A KEBAB
1992**

SHIRIN NESHAT
RAPTURE
1999

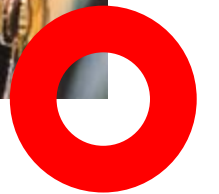
LIDA ABDUL
WHITE HOUSE
2005-2006

PILAR ALBARRACÍN

VIVA ESPAÑA
2004

„Náš svět je v závratí. Je to svět, který se hemží technologickým zprostředkováním, náš každodenní život tvoří abstrakce, virtualita a komplexita. Xenofeminismus představuje feminismus adaptovaný na tuto realitu: feminismus nebývalé vychytralosti, měřítka a vize. Jde o budoucnost, ve které realizace genderové rovnosti a feministické emancipace přispívá k universalistické politice sestavené z potřeb každého člověka, napříč rasovou příslušností, osobními schopnostmi, ekonomickou situací a geografickou pozicí“

LABORIA CUBONIKS
XENOFEMINISMUS
2015

VÝSTAVA

WACK !

LINDA M. MONTANO
MITCHELL DEATH
1978

MAGDALENA ABAKANOWICZ
ABAKAN RED
1969

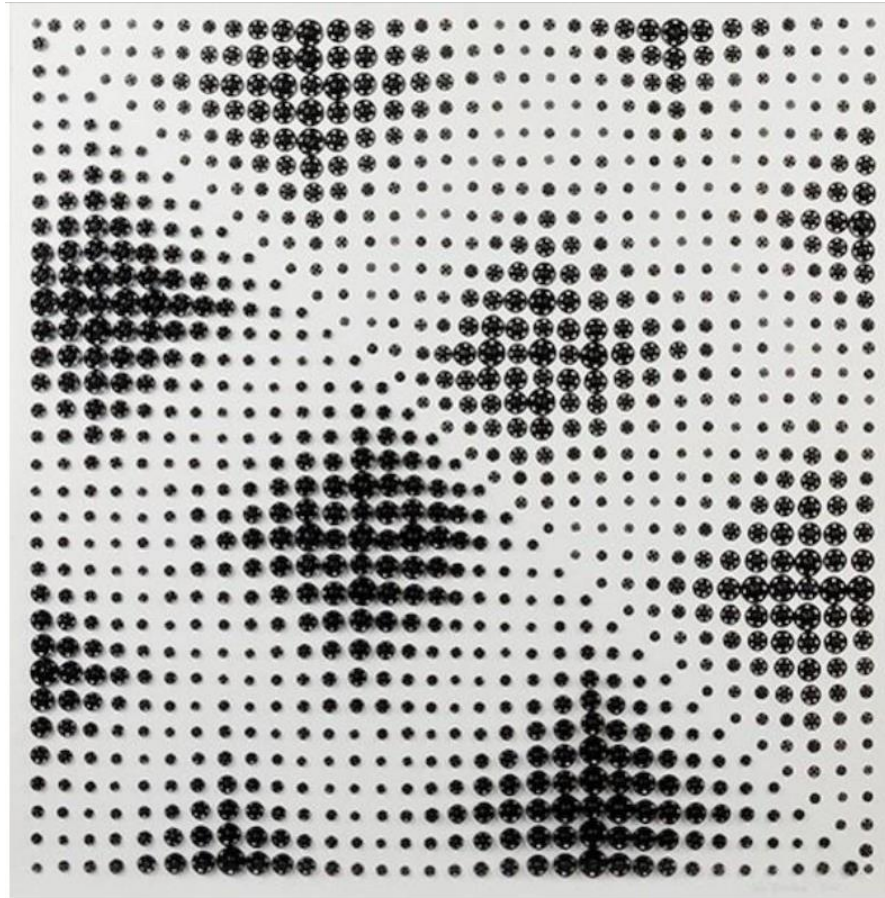
LORRAINE O GRADY
KOSTÝM A FOTODOKUMENTACE PERFORMANCE
1980-1981

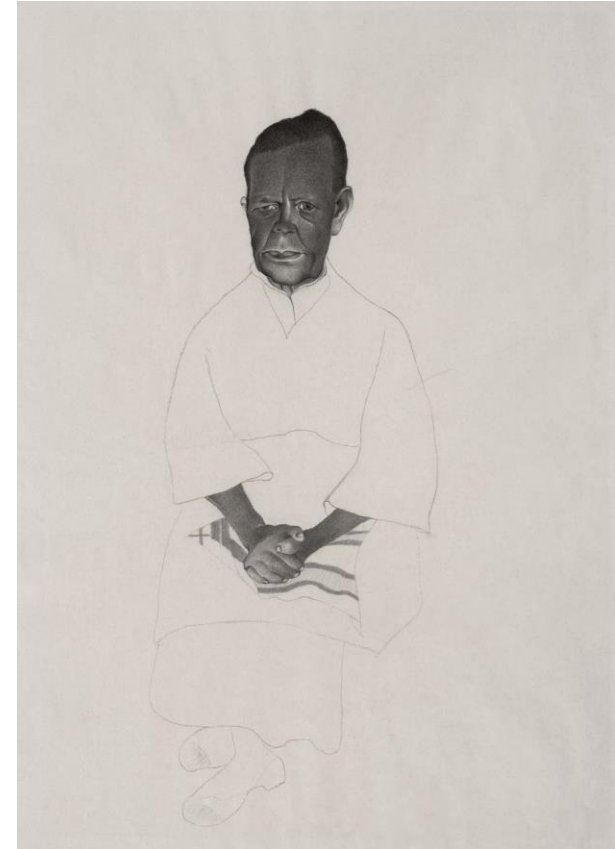
BYLO/NEBYLO U NÁS

TOYEN

BĚLA KOLÁŘOVÁ

VLASTA
VOSTŘEBALOVÁ-FISCHEROVÁ

MAGDALÉNA JETELOVÁ

ADRIENA ŠIMOTOVÁ

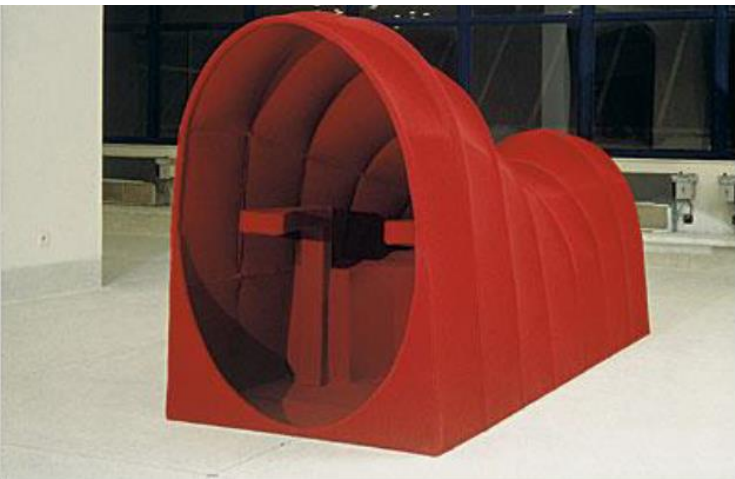
EVA KMENTOVÁ

- Josef a Gerda Istlerovi
- Pavel Brázda a Věra Nováková
- Daisy a Jiří Mrázkovi
- Eva a Vladimír Fukovi
- Eva a Čestmír Janoškovi
- Běla a Jiří Kolářovi
- Adriena Šimotová a Jiří John
- Olga Karlíková a Jiří Novák
- Stanislav Kolíbal a Vlasta Prachatická
- Eva Kmentová a Olbram Zoubek
- Věra a Vladimír Janouškovi
- Zdena Fibichová a Vladimír Preclík
- Jan a Zorka Ságlovi
- Olga Čechová a Čestmír Kafka

- Květa Pacovská a Milan Grygar
- Alena Kučerová a Vladimír Kopecký
- Stanislav Libenský a Jaroslava Brychtová
- René a Miluše Roubíčkovi
- Věra a Vladimír Machoninovi
- Alena a Jan Šrámkovi

MANŽELSKÉ VÝTVARNÉ DVOJICE

ZAMLČENÝ FEMINISMUS 90. LET

MILENA DOPITOVÁ
NEPOČÍTÁM SE SVOU
PROMĚNOU
1993

LENKA KLODOVÁ
1997

MILENA DOPITOVÁ
SIXTYSOMETHING, 2003

MILENA DOPITOVÁ
ČTYŘI MASKY
1992

SAMETOVÝ HOLKY

POHLEDY 1996

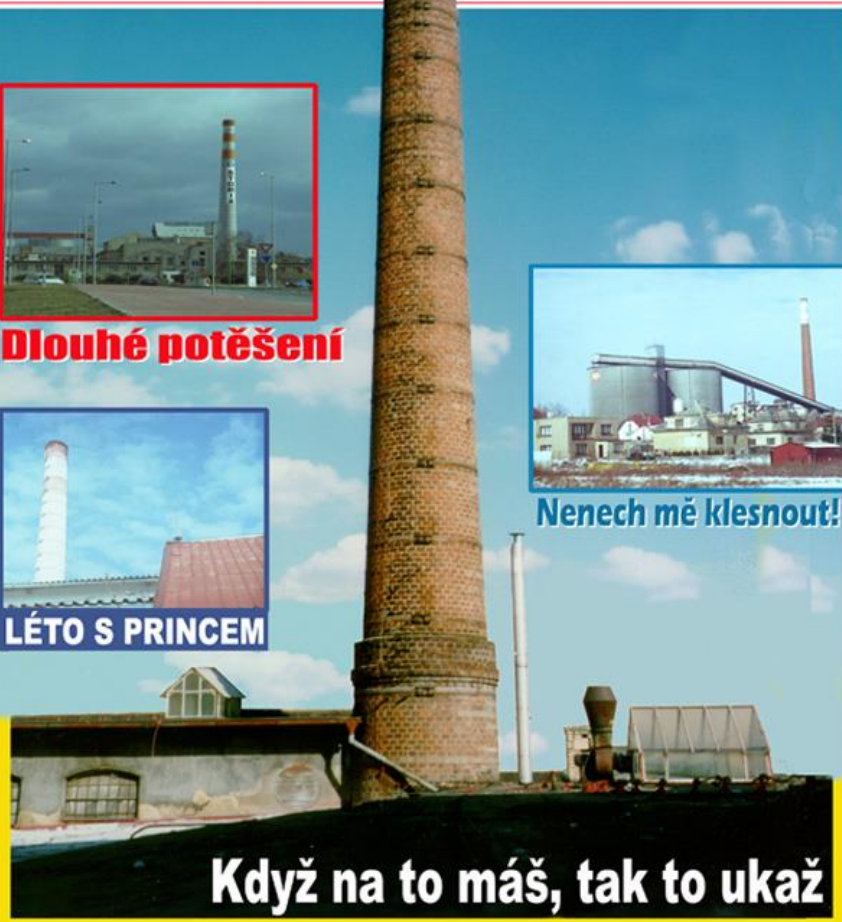

VERONIKA BROMOVÁ
ME TABLE
2000

ČÍSLO 1 NA ČESKÉM TRHU

Magazín KOMÍNY 1 2001

LÁKAVÉ OSVĚŽENÍ

LENKA KLODOVÁ

DITA PEPE

AUTOPOTRÉTY SE ŽENAMI
2001-2002

MÍLA PRESLOVÁ
ŽENA V DOMÁCNOSTI
2001

PETRA VARGOVÁ
DEAD OR ALIVE 2
2001

MICHAELA THELENOVÁ
AŽ SE VRÁTÍŠ DOMŮ. BUDE
KRÁSNE UKLIZENO
2010

NÁSILÍ NA ŽENÁCH

**RADOVAN
ČEREVKA**

**CO JE DOMA, TO SE
POČÍTÁ**
2005

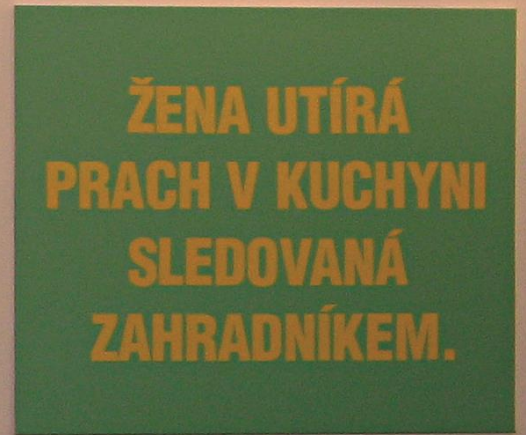
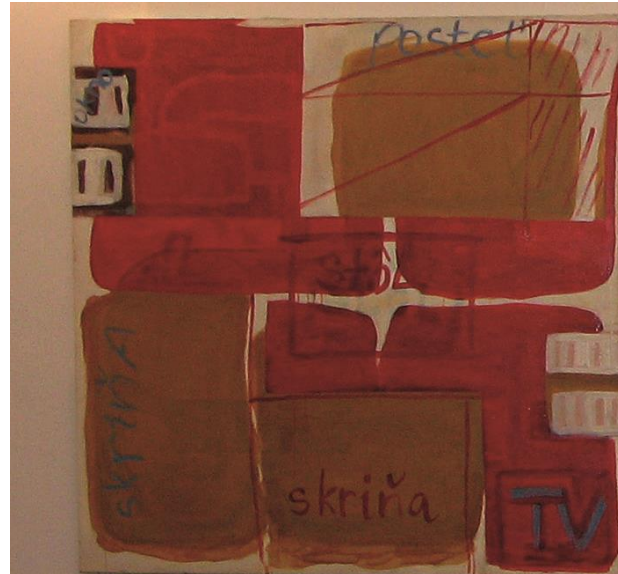

GUMA GUAR
CHLAPI SOBĚ
2006

**RODOVÉ
STEREOTYPY
V REKLAMÁCH**

PODE BAL
OBRAZY
2006

KATEŘINA KAČA OLIVOVÁ

KOJÍCÍ GUERILLA MOTHERS ARTLOVERS

ALMA LILY RAYNER

CO MI OTEC STRKAL DO VAGÍNY 2017

Proč zrovna já?

Doprovodný cyklus diskuzí na téma „kultura znásilnění“ k výstavě Almy Lily Rayner *Co mi otec strkal do vagíny* v galerii Artwall. Diskuse se budou konat v tranzitdisplay, Dittrichova 9, Praha 2.

Co jsi vlastně čekala? 8/2

Proč jsi to nenahlásila? 28/2

Proč ses nebránila? 13/3

Proč jsi nic neřekla? 30/3

Proč ses nebránila? (13. 3. v 18:00)

V rámci diskuze se zaměříme na koncept „expert by experience“, označující lidi s určitou životní zkušeností a nahlédneme jejich podstatnou roli v boji za lidská práva.

Moderuje: Apolena Rychlíková
Hosté: Lenka Vrbová, Růžena a Marie Feryna

Proč jsi to nenahlásila? (28. 2. v 18:00)

Diskuze se zaměří na funkci institucí v kontextu sexuálního násilí a jejich roli v budování a udržování mocenských vztahů ve společnosti.

Moderuje: Silvie Lauder
Hosté: Lucia Zachariášová, Klára Kalibová,
Petra Kutálková a Johanna Nejedlová

Proč jsi nic neřekla? (30. 3. v 18:00)

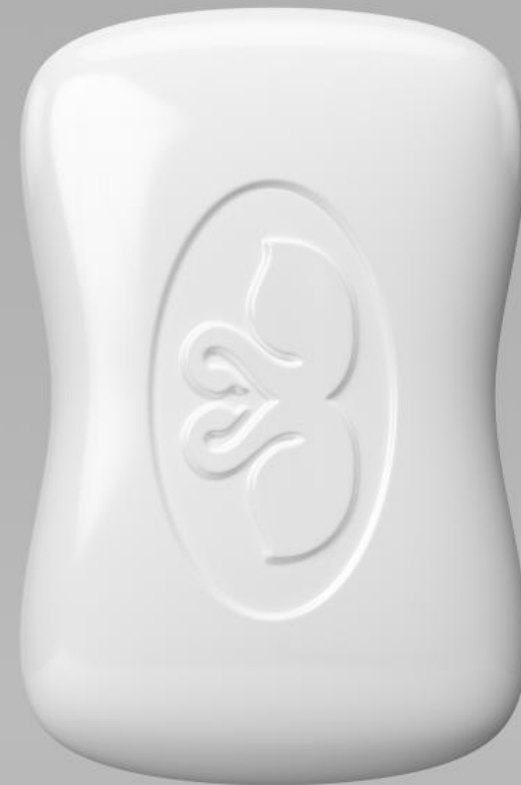
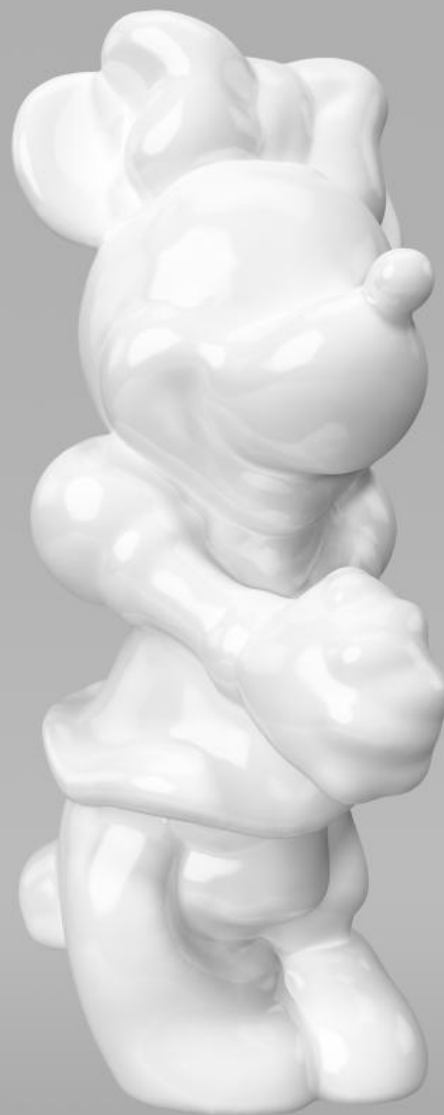
Diskuze bude otevřená komukoli, kdo chce sdílet svou zkušenost zahrnující různé podoby sexuálního násilí od verbálního obtěžování po znásilnění.

Moderují: Alma Lily Rayner a Jitka Kolářová

Co jsi vlastně čekala? (8. 2. v 18:00)

Kultura znásilnění se netýká jen sexu. Je přítomná v reklamách stejně jako v obyčejné konverzaci, při pracovním pohovoru nebo na úřadě. V rámci diskuze se pokusíme nastítnit způsoby, jak kultuře znásilnění čelit.

Moderuje: Alma Lily Rayner
Hosté: Blanka Nyklová, Lenka Vochocová,
Petra Vláčelová a Apolena Rychlíková

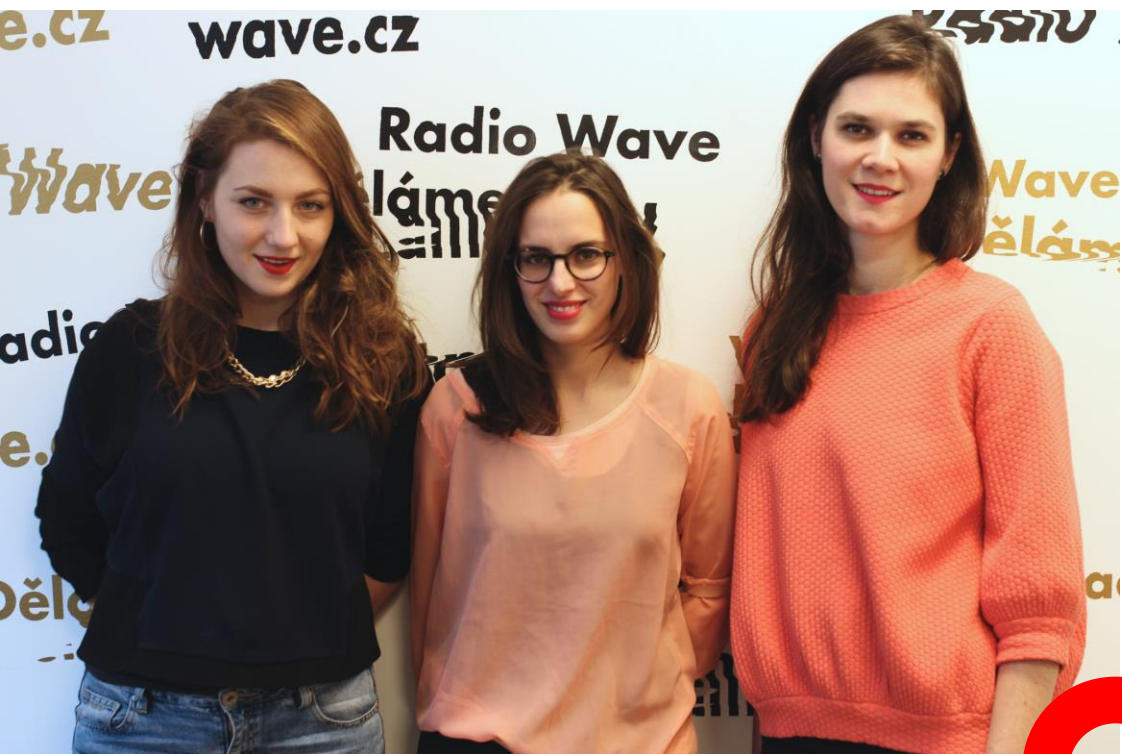

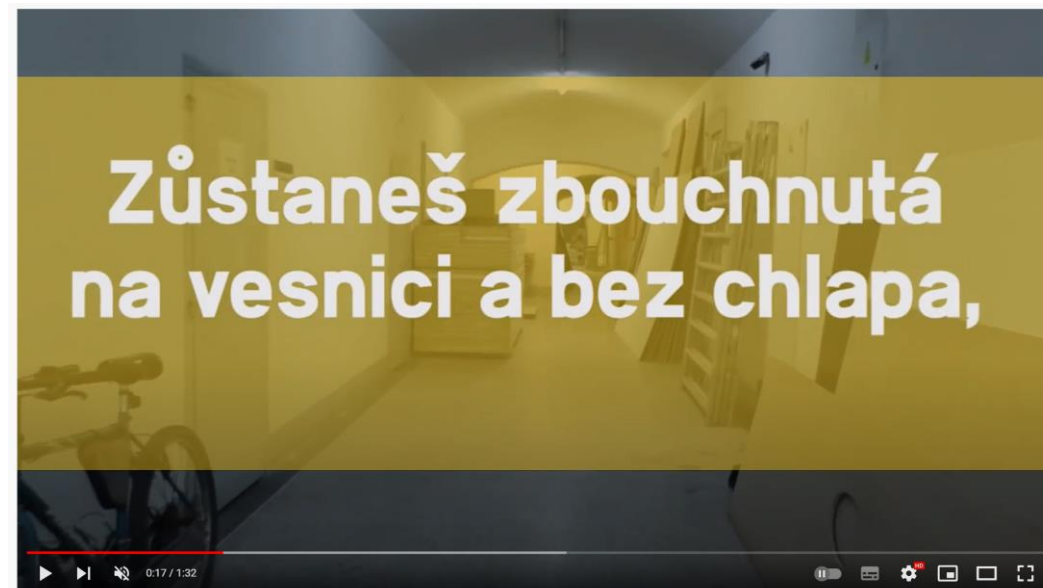
**RADEK BROUSIL
& PETER PUKLUS**

**STUPID
2018**

**PONIŽUJETE NÁS A NÁS UŽ TO NEBAVÍ:
FEMINISTKY NOVÉ GENERACE OTEVÍRAJÍ
TÉMATA, O KTERÝCH SE NEMLUVÍ**

Sexismus na českých uměleckých školách

FEMINISTICKÁ / UMĚLECKÁ / INTITUCE

PROHLÁŠENÍ PRAŽSKÝCH KULTURNÍCH INSTITUCÍ K VYHLÁŠENÍ STAVU KLIMATICKÉ NOUZE, 2019

ZLÍNSKÝ SALÓN 2017

Zlínský salón 2017

Vážení představitelé Krajské galerie výtvarného umění ve Zlíně, vážení kurátoři osmého ročníku Nového zlínského salonu 2017, Petře Vaňousi, Jáne Kraloviči, Terezie Petiškové, Beato Jablonské, Zdeňku Freislebene, Marku Pokorný, Ivane Bergmanne, Václave Mílku, **vyzýváme vás, abyste ukončili výstavu osmého ročníku Nového zlínského salonu 2017 pod názvem Co je současný obraz?, na níž je zastoupena jediná (!) žena oproti třiceti čtyřem (!) mužům.** Tak radikální nepoměr je nutně pokřiveným obrazem o současném českém umění a vypovídá o nepochopitelné zaslepenosti odborné veřejnosti, která přehlíží tvorbu českých umělkyní.

<https://a2larm.cz/2017/05/ukoncete-novy-zlinsky-salon-2017/>

Feministická (umělecká) instituce

1. A feminist art institution is (self)-critical.

Feminist art institutions are steadfastly opposed to all manifestations of intolerance, e.g. racism, homophobia or sexism. They formulate strategies for dealing with such situations should they arise.

2. The ethics of its own internal operations are as important to a feminist art institution as the programme by which it presents itself to the public.

A feminist art institution is based on the mutual respect of those who work in it. The quality of their relationships, irrespective of what position they occupy, is considered to be of equal importance as the quality of the programme.

3. A feminist art institution is based on a feminist understanding of work. It is inspired by the importance feminist theory attributes to care (for children, the elderly, sick and handicapped) and other activities that cannot be monetised but are crucial for the wellbeing of society.

4. A feminist art institution therefore promotes quotas as a temporary solution to gender imbalance and discrimination.

A feminist art institution promotes a 50% minimum representation of women in its annual programme, whether this involve exhibitions, festivals, conferences or panel discussions. At least 50% of all managerial, creative and other positions of responsibility are occupied by women in a feminist (art) institution.

Reakce Martiny Pachmanové a Kateřiny Svatoňové na otevření Uměleckoprůmyslového muzea v Brně

Artalk.cz | 3. 12. 2021 | AKTUALITY

Martina Pachmanová a Kateřina Svatoňová, autorky výstavy *Civilizovaná žena: Ideál i paradox prvorepublikové vizuální kultury*, sepsaly komentář k vernisáži Uměleckoprůmyslového muzea, které po dlouhé rekonstrukci otevřela 27. listopadu Moravská galerie v Brně. Podle kurátorek je taková forma openingu v rozporu s kritikou patriarchální ikonografie, o níž usiluje právě výstava *Civilizovaná žena*.

Foto: Moravská galerie v Brně

Moravská galerie by si měla vybrat

Když se před dvěma měsíci v Moravské galerii v Brně otevřela výstava *Civilizovaná žena: Ideál i paradox prvorepublikové vizuální kultury*, kterou jsme autorsky připravily, mnozí si všímali toho, jak řada problémů doprovázejících složitý proces meziválečné ženské emancipace přetrvává dodnes. Při tiskové konferenci se zdálo, že i vedení Moravské

FEMINISTICKÁ
INSTITUCIONÁLNÍ
KRITIKA UMĚNÍ

PŘEHLÍŽENY

Genderové aspekty
zprostředkování umění
na střední škole

Adéla Kučera Malendová

ANOTACE | ANNOTATION

Diplomová práce zkoumá vizuální umění z pohledu genderové problematiky. Naznačuje příčiny časté absence žen v dějinách výtvarné kultury a představuje i hlavní proudy feministického umění. Věnuje se také významu a možnostem zprostředkování zmíněných témat studentům středních škol. Teoretickou analýzu, zaměřenou na oblast umění i na genderové aspekty zprostředkování umění, doprovází metodické zpracování tematického výukového modelu.

This diploma thesis examines the visual arts from the perspective of gender issues. It indicates the causes of the frequent absence of women in the history of art culture and presents the main movements of feminist art. Furthermore, it deals with the importance and possibilities of mediating the mentioned topics to high school students. Theoretical analysis, focused on the field of art and gender aspects of art mediation, is accompanied by a methodical elaboration of a thematic teaching model.

KLÍČOVÁ SLOVA | KEYWORDS

gender, genderové stereotypy, zprostředkování umění, feministické umění, střední škola, edukace, feministická pedagogika, ženy

gender, gender stereotypes, mediation of art, feminist art, high schools, education, feminist pedagogy, women

15

22

28

34

40

48

54

62

74

82

96

102

135

140

143

148

ÚVOD

1 KOHO SE TÝKÁ POJEM GENDER?

2 VLNĚNÍ FEMINISMU

3 GENDER VE ŠKOLE?

4 FEMINISTICKÉ DĚJINY UMĚNÍ

5 ŽENY V HISTORII VÝTVARNÉHO UMĚNÍ

6 KDY ZAČALY TVOŘIT ŽENY?

7 NAHLÍŽENO ŽENOU

8 BYLO, NEBYLO U NÁS

9 PROUDY A VLNY FEMINISTICKÉHO UMĚNÍ

10 BEZHlavĚ SE SARAH LUCAS

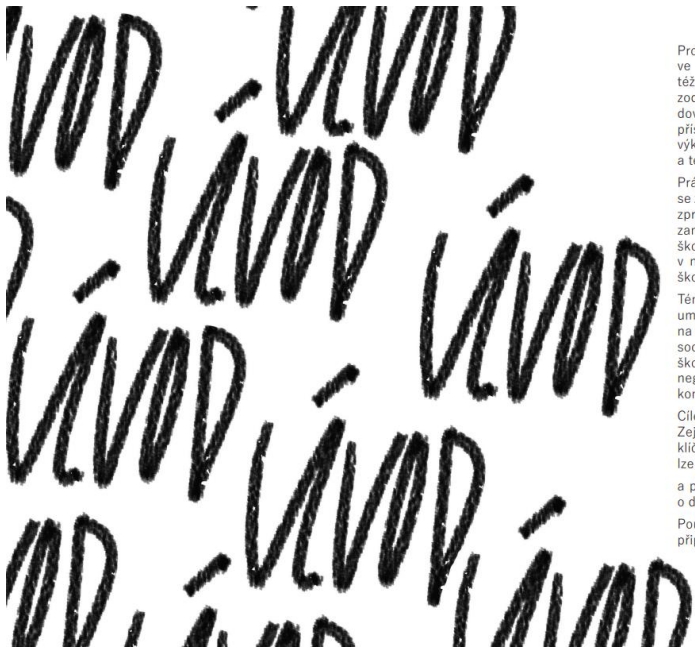
11 JAK TO PŘEDAT STUDENTŮM – VÝUKOVÝ MODEL

ZÁVĚR

LITERATURA

SEZNAM OBRÁZKŮ

PŘÍLOHY

Proč v historii neexistovaly téměř žádné velké umělkyně? A proč ženu ve výtvarném umění vidáme spíše coby objekt zájmu muže zachycený též maskulinní optikou? Studenty zajímají podobné otázky a pro jejich zodpovězení je vhodné využít právě tematický rámec výuky dějin umění dovolující prezentovat téma v širších souvislostech. Na příkladu feministického přístupu k umění diplomová práce objasňuje, že neexistuje jediný správný výklad dějin umění a také, že výklad vždy závisí na tom, kdo jej vykládá, a tedy kdo vybírá klíčové osobnosti.

Práce zkoumá vizuální umění z pohledu genderové problematiky. Zaměřuje se zejména na absenci a přehlížení žen v dějinách umění a navrhuje možnosti zprostředkování tématu studentům středních škol. Teoretická analýza zaměřená na oblast umění i na problematiku výuky dějin umění na středních školách je doprovázena metodickým zpracováním výukového modelu, v němž jsou zprostředkována vybraná výtvarná díla pro výuku na střední škole s uměleckým zaměřením.

Téma přítomnosti žen v umění představuje vhodný materiál pro studium dějin umění s výrazným přesahem do jiných předmětů kurikula. Zařazení tématu na stupeň středoškolského stupně koresponduje rovněž s vývojem studentů, sociálním začleňováním a vnímáním role ženy i muže v třídní kolektivu, škole, rodině i v celé společnosti. Pojem feminismus navíc získal řadu negativních konotací, jež mohou studenti přejímat, aniž by se se zmíněným konceptem blíže seznámili a pokusili se mu porozumět.

Cílem práce není představit téma genderu a feminismu v celé své šíři. Zejména názky okruhů podstatných pro základní orientaci poukáží na klíčové dějinné mezníky a souvislosti. Prostřednictvím děl výtvarného umění lze uvést vybrané kapitoly této problematiky

a především motivovat studenty k otevřenějšímu postojům a dalšímu zájmu o důležitý současný pojem, jehož kořeny však sahají hlouběji do historie.

Poukazování na absenci ženských postav ve světě výtvarného umění připomene například klíčovou roli formálního uměleckého vzdělávání, jež se

silně interdisciplinární tvorby později navazují také portugalská umělkyně Lourdes Castro (nar. 1930) či původem řecká umělkyně Chryssa Vardeas-Mavromichali (1933-2013).

I když se právě 60. léta považují za počátek feministického uměleckého hnutí, snahy žen usilujících o zlepšení podmínek žen v umění nastolující témata feminismu se objevily daleko dříve. Výše uvedeny stručný přehled uměleckého vývoje se pokusil naznačit a alespoň částečně doplnit obvyklý narativ o některé ženské umělkyně. Uvědomuje si však, že tato praxe je již překonána, poněvadž je nedostačující. Od šedesátých let se v umění objevovalo stále více žen, ne všechny bychom ale mohly řadit k feministickému hnutí. V rámci performance, a zvláště podkategorie body artu mnohy umělkyně využívaly vlastního těla k tomu, aby proměnily jeho tradiční vnímání. Veřejné podoby akčního umění zase upozorňovaly a komentovaly tradiční společenskou roli žen, stále častěji se také přímým účastníkem uměleckého piecu stávali diváci. Díky záznamům těchto akcí v podobě fotografií či videa opět prožíváme například performance srbské umělkyně Mariny Abramović (nar. 1946), americké performerky Marthy Rosler (nar. 1943) či performance i videoart Joan Jonas (nar.1936). Některé pieces měly charakter konceptuálního umění, jak jej v první polovině 20. století nazval již dadaismus, či v roce 1967 definoval ve svém článku umělec Sol LeWitt. Kromě performance se podoba umění vyzdvihující především myšlenku či koncept díla nejčastěji zhmotnila v instalacích a nejrůznějších objektech duchampovského principu ready-made. I konceptuální umění nabídlo umělkyním daleko více prostoru k prosazení. Opět však platí, že se tyto umělkyně nevěnují výhradně tématu feminismu. Vidíme to například v díle Adrian Piper (nar. 1948), pozdější neo-konceptuální umělkyně Jenny Holzer (nar. 1950) či Agnes Denes (nar. 1931), již řadíme rovněž k land artu, například dílo Obilné pole – konfrontace z roku 1982. Její koncepty obvykle tematizují problematiku životního prostředí (Hodge, 2021, s. 38-39).

Jelikož následující období představují výrazně větší škálu ženských umělkýň, stejně jako témat a druhů umění, zaměříme se v další kapitole

přímo na téma feminismu v umění a zúžíme tím výběr pouze na umělkyně a umělce, kteří se tohoto tématu přímo dotýkají. Symbolicky však jmenujeme ještě Rachel Whiteread (nar. 1963). Jako první žena vyhrála v roce 1993 anglickou Turnerovu cenu pro mladé umělce udělovanou již od roku 1984.

3 Elsa von Freytag-Loringhoven (Thill, 2018)

4 Vzplanutí, Káthe Kollwitz list č. 5 z cyklu Rolnická válka, 1902-1903 (Hodge, 2021, s. 86)

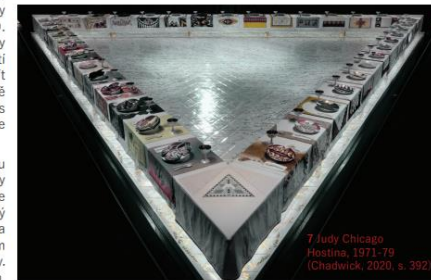
chudoby. Stejně jako v případě Bourgeois, i Kiki Smith přináší téma matky a dítěte, odlévá části těla, vnitřní orgány či tělní tekutiny z odlišných materiálů a naznačuje prázdnotu těla vystupňovanou v úzkost ze ztráty týkající se přímo mateřského těla (tamtéž).

Od devadesátých let se na umělecké scéně objevuje velké množství feministických umělkýň (například Jenny Saville, Julie Mehretu, Tracey Emin, Marlene Dumas, Shirin Neshat, Wangechi Mutu, Sarah Lucas). Některé z nich patří také k velkým pojům současného umění. Zasadily se o to, že téměř každé současné umělecké dílo částečně ovlivnilo hnutí feminismu. Feminismus tzv. čtvrté vlny či xenofeminismus (snaha využít technologického pokroku k genderové emancipaci) bývají někdy souhrnně označovány jako proudy postfeministické, identifikující obecný proces budování identity, zejména její svobodné volby, možné transformace či prožívání.

Za přelomovou autorku, jež naznačila přechod od feminismu k postfeminismu, bývá považována Judith Butler (nar. 1956). Její knihy Gender Trouble (1990) a Bodies That Matter (1993) navázaly na koncepcí Michela Foucaulta. Zpochybnila v nich kategorii ženy, a tím i základní opěrný pilíř předchozích proudů feminismu. V postmoderním duchu naznačila nutnost neustálé revitalizace pojmu samotného, jehož komplikovaný význam a definice naznačovaly konečností taktéž všechny předchozí proudy. V díle Gender Trouble naznačuje, že gender je v průběhu života konstruován, není biologicky determinovaný, ale nelze si ani sestojit vlastní gender bez působení kultury. Butler svými myšlenkami od devadesátých let inspiruje mnohé umělce současného postfeminismu a napomáhá i interpretaci jejich, mnohdy nejednoznačných, děl.

Následující kapitola představí dílo jedné z výrazných feministických umělkýň současnosti, jež nastoupila do uměleckého světa koncem osmdesátých a začátkem devadesátých let spolu s generací Young British Artists (YBA). Sarah Lucas napomohla proměnit postoj k umění produkovatému ženami a ukázala cestu další generaci mladých umělkýň. Za jejími vizuálními hříčkami

se skrývá hlubší zájem o absurditu kulturních předsudků. Svým humorem a užitím metafor utóci na genderové stereotypy a sexualitu. V roce 2015 zastupovala Spojené království na benátském Biennale a představila svou, typicky kontroverzní, instalaci I SCREAM DADDIO.

7 Judy Chicago Hostina, 1971-79 (Chadwick, 2020, s. 392)

8 Niki de Saint Phalle foto: Giancarlo Botti / Getty France, 1962 (Schjeldahl, 2021)

9 Karen LeCocq Womanhouse, pozvánka (Karen LeCocq, c2022)

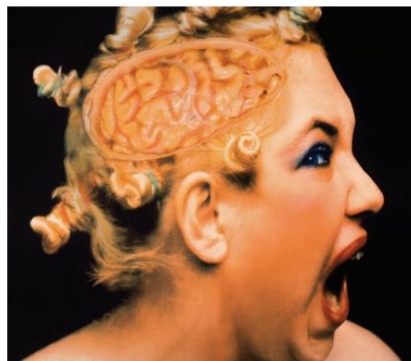

NAHLÍŽENO ŽENOU

| BYLO, NEBYLO U NÁS |

kdy stála většina výše zmíněné umělecké produkce v tzv. šedé zóně, tedy v proudu neoficiálního umění. Po roce 1989 nastupují tzv. sametové holky, nová silná generace jako Milena Dopitová (nar. 1963), Veronika Bromová (nar. 1966) a Lenka Klodová (nar. 1969). Důraznými gesty artikulují ženské otázky, sebevědomě zkoumají ženskou podstatu umělecké tvorby a emancipované kritizují maskulinní prostor, čímž se jejich tvorba stává zcela koherentní se soudobou světovou uměleckou scénou (Petrasová, 2017, s. 633). Zaměříme se na okruh některých vybraných autorek, považovaných za feministické umělkyně, a stranou ponecháme mnoho dalších významných ženských jmen, které se na scéně prosazovaly od devadesátých let až po současnost. Stejně jako v předchozí kapitole práce, i zde určí bod zlomu první výraznější proudy feministického umění u nás. Pokud bychom chtěli přeci jen pokračovat výčtem oceňovaných českých umělkyní, jistě by jejich zastoupení v současném umění bylo oproti historické situaci značné. I přesto se však stále setkáváme s jistou nerovností, jež se také opakovaně stává častým terčem kritiky feministicky orientovaných proudů.

Situaci ženských představitelk umění devadesátých let nastínila například výstava Pavlína Morganové s názvem „Někdy v sukni. Umění 90. let“ představující okruh vybraných stěžejních jmen české scény. Kromě Bromové, Klodové a Dopitové, nechyběla ani Kateřina Vincourová, Milla Preslová, Michaela Thelenová, Markéta Vaňková nebo Zdena Kolečková. I když sama autorka výstavy Morganová feministické konotace odmítla a genderové se pokusila v rámci výstavy minimalizovat, přece lze řadu zastoupených umělkyní označit, vzhledem k jejich dlouhodobé tvorbě, za feministické. Na počátku nového století přichází také Kateřina Olivová (nar. 1984), jedna z iniciátorek a členka aktivistické umělecké komunity Kojící Guerilla Mothers Artlovers. Od roku 2016 se skupina žen nejruznějšího kreativního zaměření (vizuální umělkyně, teoretičky, kurátorky atd.) pravidelně schází v Praze a v Brně a poskytuje podpůrnou platformu pro umělkyně – matky, které se během mateřství nechtějí vzdát svého uměleckého působení. Otevírá se ale také mužům či ostatním, kteří se k této aktivitě chtějí připojit či je podobné téma zajímá. Jiné palčivé téma, konkrétně sexismus na

5 Veronika Bromová z cyklu Pohledy, 1996 (Winter, 2017)

| BYLO, NEBYLO U NÁS |

vysokých uměleckých školách, otevřela následující rok 2017 feministická skupina Čtvrtá vlna, již tvoří Martina Smutná (nar. 1989), Marie Lukáčová (nar. 1991) a Eva Svobodová (nar. 1987). Charakter kolektivního uskupení měla i série seminářů a přednášek pořádaných iniciativou tranzit.cz v roce 2017. Jejich cílem bylo stanovení kritérií feministické umělecké instituce, jakožto souboru podmínek, jež musí instituce splňovat, aby mohla být označována za feministickou. Výsledkem těchto setkání se stal Kodex feministické umělecké instituce, k němuž se u nás přihlásil například Arttalk či Jindřich Chaloupecký Society, New Aliens Agency, Institut úzkosti či Nadace Prague Biennale. Aktivitu současných českých umělkyní, jež lze označit za feministické, nenabírají stejných aktivistických intenzí jako během klíčových let 2016-2017. Obavy o rovnost a nezávislost žen však během pandemické situace přece jen zvedly vlnu reakcí vedených mimo jiné skupinou Kojící Guerilly. Další díla českých umělkyní připomínají svým charakterem současnou světovou tvorbu, jež bývá také označována jako post-feministická.

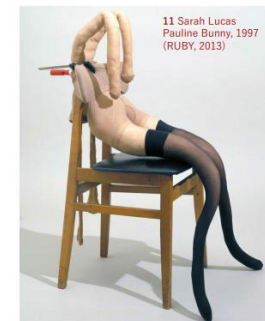

6 Flašinetářka, z cyklu Typy z naší vesnice, 1927-29 (Gouel, 2014)

| BEZHĽAVÉ SE SARAH LUCAS |

vejce" pro prsa a „kebab" pro ženskou vagínu. V jejím díle spatřujeme odkazy na dadaismus, zejména Marcela Duchampa, v podobě silného prvku humoru, provokace, přivlastňování, vulgárnosti či napadání klasické definice umění, ale také silné odkazy na surrealismus (asociativní metody, erotika, násilí či symbol vejce). Objekty a materiály pro svou polymediální tvorbu si Lucas nevybírá náhodně, ale na základě asociativního přístupu. Všechny její téměř sochařské objekty (také slavné bunny, objekty z vycpaných nylonových punčoch) jsou bezhlavé, definované pouze svými genitáliemi. Jediný příklad užité hlavy je její vlastní tvář, která je všudypřítomná prostřednictvím série fotografických autoportrétů. I zde se objevují smažená vejce jako silný asociativní symbol ženských prsou, i zde je jistá vulgárnost, provokace a narážka na genderové stereotypy vyskytující se hojně ve vizuální kultuře.

10 Sarah Lucas
Dvě smažená vejce a kebab, 1992
(Gregory, 2021)

11 Sarah Lucas
Pauline Bunny, 1997
(RUBY, 2013)

12 Sarah Lucas
Autoportrét se smaženými vejci, 1996
(Sarah Lucas, c2022)

13 Sarah Lucas
Nature Abhors a Vacuum, 1998
(Smith, 2018)

BYLO, NEBYLO U NÁS